

BOss Rkps 15519/I.
„Ossolineum we Lwowie. Raport
Janiny Kelles-Krauz”
1918-1957.
Pol. 1973. S. 230.

MANUSCRIPTA

INSTITUTI OSSOLINIANI

I. **15519**

7/74

4

Ossolineum we Lwówie.

Report Janiny

Kelles-Krauk,

ukončrony 18 lipcu 1934.

Leszytów 4, kart 106.

15519

15519^I

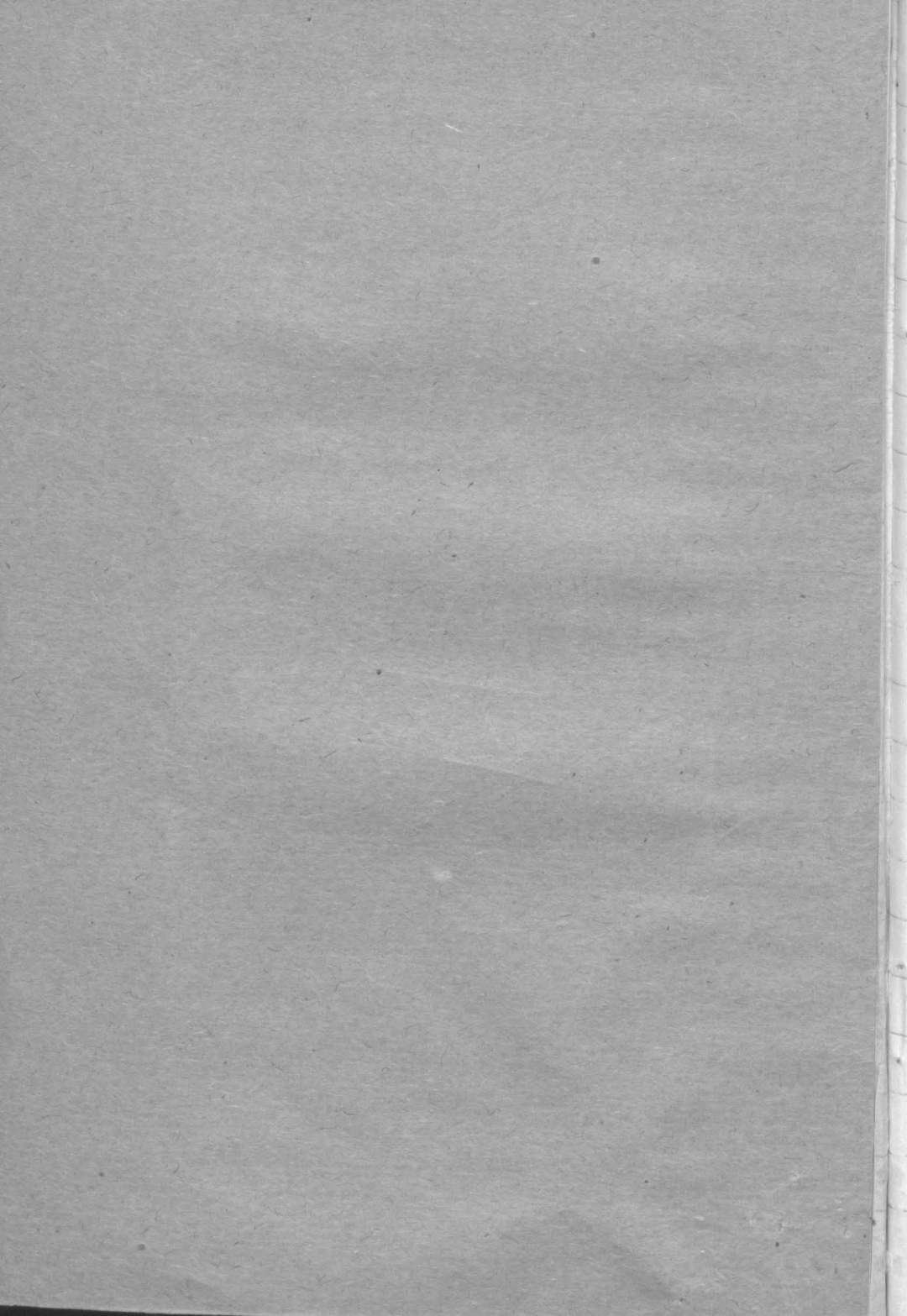

Ossolineum
we Swowie
Papost
 Jimmy Kelles-Krauk

I

Zakład Narodowy im. Ossolińskich
 we Wrocławiu, jego polskiemu i niemieckiemu,
 budynki i niewykorzystane lokumieszce-
 nie, organizacja i jego dzieje są prawie
 coraz mniej więcej ilosci ludzi, coraz też
 maleje liczba najwyższych jednostek dawnych
 pracowników.

Jednak, że obowiązkiem nas wielo-
 nych jako pozostałych jest spisać to,
 co zachowało o Zakładzie naszą
 pamięć, przekazać, tego niewolnie
 są uchylić same dokumenty, są
 wni o nieporównany, warty,
 chciałoby się mieć ducha księgi, który
 widać ludzi w Ossolinum i kawał
 im więcej w sile i wachetwa
 myśli ludzkiej, jestnie dla niej więcej
 w tym i dobrym prasie sturde.

Przekazanie to jest tym ważniejsze,
 że tu we Wrocławiu nawet same

6
dokumenty nie mogą, jakkolwiek,
niego nauczyć, pozostały bowiem
we Lwowie.

Następnie je muszą wiadomości
byłych pracowników.

A funkcją tego obowiązków sta-
nowi podzielić się ma wiedzę o ka-
kade, o jego dziejach w okresie
dwudziestolecia międzywojennego
oraz (tragicznych latach II wojny
światowej, o jego masobach.

Alle nim przejdę do dziejów kade,
będę usiłowała opisać go, umiarkowanie,
unaocznić tak, by czytającym te
kwestie jaśniejsze, on realnie, by ni-
drzeć jego sermior oraz, gdzie i jak
mieściły się różne regaty, sermior
kobiet.

Będę też chciała w miarę, mojej for-
macji wymienić, co w tych kobietach

kontato we knowie. Tak, raport o
 zbiorach leśnych jest moim zda-
 niem szczególnie potrzebny, a który-
 go może tylko ten, kto znał lasy
 i był przy ich dźwięczeniu, tj. wybita-
 nin, dać dla Polski?

Dotyczy objętości od 25-30% zbiorów i nawet
 ta skromna, okrojona ilość stała
 się podstawą dla stworzenia i
 rozwoju Ossolineum we Wrocławiu.

Raport obejmuje 3 części:

1. Kłopot o budowę organizacyjnej
 katedry i jego starcie w chwili
 wybuchu wojny w dniu 1 września
 1939 roku

2. Opis gmachu i budynków katedry
 oraz rozmieszczenia drzew i podwórza

3. Omówienie porządkowych drzew
 ze szczególnym uwzględnieniem
 pozostałych materiałów.

i. Księgi

Saktych Narodowy im. Ossolińskich
 nie dwojcie obejmował trzy placow-
 ki o odrębnych formach działania,
 różnemi sposobnym celem, wspóln-
 ą podstawę prawną, tj. „ustano-
 wieniami familijnymi” i dalerymi
 aktami fundacyjnymi, są one wspólny-
 mi kuratorią i dyrekcją.

Były to: ~~na~~

1. Najstarsza Biblioteka im. Ossolińskich, powstała i istniejąca jako fundacja na mocy naturalizacyjnej formy władze austriackiej dnia 4 V 1817 r. „ustanowy” Józefa Makymilian Ossolińskiego
2. Muzeum im. Lubomirskich, fundacja Henryka Lubomirskiego, umowę z J. M. Ossolińskim z dnia 25 XV 1823 r. różnemi wielkymi

w Zakładem Narodowym im. Ossolińskich i stanowiąc jego część.

Na skutek tej umowy obok stanowiska kuratora ekonomicznego, dzień dziennego w rodach niekaranych w ustanowie, karzącego, względnie użytkującego majątku fundacyjnego w obowiązkim przekazywania dochodów na zabezpieczenie istnienia Biblioteki, powstało nowe stanowisko, określone aktem z dnia 15 I 1824r, kuratora literackiego w osobie Henryka Lubomirskiego, dzień dziennego w rodzie i przewidziane z majątkiem - ordynacji przeworskiej.

O ile kurator ekonomiczny winien był tylko dostarczać materialnych środków dla Zakładu, o tyle kurator literacki nadzorował pracę Biblioteki i Muzeum, trawierzył

v w opat-
ku o użyt-
kowane
przez siebie
majątki fun-
dacyjne

się o księgi i ich udostępnianie,
 promiskultura, personel, m. i. ka-
 tedra dyrektorska i kustury,
 decydował o dodatkowych formach
 działalności, jak drukarnia a po-
 tem wydawnictwo, katedra na
 najniższym srebrze funduszami,
 3. Wydawnictwo Zakładu Narodowego
 im. Ossolińskich, Akcje wydawnicze
 prowadził Zakład od początku swego
 istnienia. Po utworzeniu w 1878 r.
 przywileju rządowego
 na wyłączne wydawanie i konsto-
 nadwanie podręczników dla pol-
 skich szkół podstawowych, kwanych
 podręczników normalnymi, w Galicji
 zaistniała konieczność utworzenia
 odrębnej komórki wydawniczej.
 Dyrektora wysukało Wydawnictwo do-
 piero w 1923 r. i podlegało jednak

na dal dyrektorowi nacelnemu
Laktadu, jakim byt w umiedu dy-
rektor Biblioteki.

Wszystkie trzy placówki posiadaly
wspolny sekretariat administracyjny.
Wydawnictwo stworzylo na skutek
wielkiego rozrostu swoich agend
wlasny sekretariat i finansowosci,
ale podlegaly one sekretariatowi
administracyjnemu przy nacelnej
Dyrekcji Laktadu, ktore jedynie
miały prawo podejmowania wazniej-
szych decyzji prawnych.

Do obowiazkow sekretariatu nalezaly m. i
chronienie dokumentow, dotyczacych
Laktadu, tj. prowadzenie Archiwum
Laktadu. Niektore dokumenty byly
nastawione do wytlaczonej dyspozycji
kuratora i przechowywane osobno.
Dla wladzami powstanyimi przy

katolickim Sanktu Ossolinum
 podlegato praisławowemu mado-
 rowi, wykonywanemu przez wy-
 dział fundacyjny - państwa austriackiego
 tych przy s. k. Samostroctwie, w okre-
 sie niepodległości przy Urzędzie Hoj-
 wodzkim.

* Nie jestem pewna, czy przy Samostroctwie,
 czy może przy Hydriale Krajowym.

Podaje wykar personalny odnośnie
wymienionych wysrednio jezaiowek
Laktadu w dniu 1 września 1939,
Kurator ekonomiczny. Dobrze nie
pamiętam; w ostatnich latach
byli? ks. Ledóchowski i? Fejer,
ale nie wiem, który się utrzymał
do końca.

Kurator literacki Andrzej Lubomir-
ski. Jego zastata go w majątku
ordynaryjnym w Greworsku, odie-
tego od Andoia; tym samym nie
mógł w niczym wpływać na losy
Laktadu.

Dyrektor naczelny dr Ludwik Bet-
naski. 31 sierpnia 1939 r. kategory-
cznie i osobicie nadzorował pakowanie
i zabezpieczenie cenniejszych kbi-
now, ustanowił state dyktury.

Zmarł nagle 18 września 1939 r.

sekretar administracyjnej Stani-
 sław Oleśnicki. Starał się on na-
 berprzeć dochody i wnioskiem de-
 ponowanym w Banku Gosp. Narodowego
 gotówką. Niestety, wskutek stanu na
 banku, udało się to tylko w drobnej
 mierze, tak że Ossolimskim było
 jedyną z wielkich placówek, które
 nie wyptało ^{właścicielom} swoim pracownikom
 factnych trymiesięcznych robotów,
 z objęciem kaktadu przez stację sa-
 downiczą prestat był sekretarzem,
 pracował w gabinecie Słucki.
 Zmarł w sierpniu 1944 r.

Kierownik Hydromiastwa Antoni
 Lewak. Organizował strajk spółki
 pracowników, trwający dzień i noc
 nad budynkami i biurami kaktadu.
 Na skutek informacji o pogromie
 w 1937 r. w 1938 r. strajku drukarzy

w Ossolineum, byc' more podanej
 przez Handę Kasilewską, ^{został} aresztowa-
 ny wskutek jego wezwań wojsk radiec-
 kich /koniec wojny lub pokre-
 tek paradygnika Kłomant' gołcis'
 we wschodnich rejonach ZSRR,
 prawdopodobnie w 1940 r.

Pięć nad Bibliotekę sprawowali
 dwaj kustosze:

W driale drukais Hładystaw Histoki (Kadusk),
 który po przejściu Biblioteki przez
 Akademię Nauk ZSRR został
 mianowany sekretarzem nauko-
 wym Biblioteki. Aresztowany 11 VI
 1941 przez albo nacjonalistów
 ukraińskich albo raczej na kwe-
 nie specjalnego oddziału niemiec-
 kiego, który aresztował i stracił na
 Górze Kaduckiej we łwowie byłtmiejnych
 profesorów, a w ciągu następnych dni

wabrał jeszcze kilku naukowców.
 W driale sekcjis i obstugi kustou
 dr Kazimierz Eyszkowski, a pracach
 radzieckich wysuwany na katepede
 dyrektora. Karizbicyz sig w nieopa-
 lanyh lokalu Biblioteki jmał
 po dżurskej chorobie 25 IV 1940 r.
 Pierwotnym Mureim im. Subo-
 mirskich był dr Mieczysław Łęba-
 rowicz, przyjezdzący do dris'ne Lwowa.
 Po śmierci dyrektora Bernackiego
 tkej kustoue ucinali sig ka tmy-
 sobosę dyrekcję Biblioteki i Mu-
 zeim, a nad sprawami wydawni-
 ctwa mieli jmał kierownika
 Antoni Lewak i sekretar Kom-
 itetu wydawniczego kustou dr Kazi-
 mierz Eyszkowski.
 Mimo objęcia GakTadu jmał przed-
 stawiceli Stodry radzieckiej werycy

jawdykiej wymiarem uwarali sie
 moralnie odpowiedzialnymi na
 całej kbiecie i nakladach wydawni-
 czych. Hobes i Niemiec 3 i 4 tonkami pe-
 spoleis odpowiedzialnošci porozum
 na siebie jedyną sekretaty w Ga-
 ktadzie do Nicnystara Sebawitka.
 Podjęty obowiazek i petnia Hobes intencja
 Niemiec p. durz odwage i godnošci.

2. Opis gmachu i budynków oraz ich użytkowania.

Gmach Szkoły Narodowego imienia Ossolińskich (obecnie Biblioteki Akademii Nauk ~~Wrocławskiej~~) leży u stóp góry Kromowskiej od północno-wschodniego stoku. Najbliżej znajduje się ul. Ossolińskich (obecnie ul. Stefanyka), od strony północno-wschodniej ul. Kępczyńska i od południowej, tj. południowo-wschodniej mała, prowadzi się w górę ul. Szubkańskiej. Oryginalne tereny te leżały już poza miastem, potem stanowiące dość duże przedmieście, na przełomie XIX i XX wieków stały się trzecim, najnowszym przedmieściem miasta. Najbliżej gmachu Ossolińskiego od strony ^{ul.} Kępczyńska wznosi się gmach pałacu głównego, w górę ul. Kępczyńska wiodzie droga

do Politechniki i na dworzec gło-
 ny, po drugiej stronie ul. Ossolińskich
 znajdowała się wielka miejska Galeria
 Obrarów i Muzeum im. Oskarszera
 (obecnie Muzeum Katedro-euro-
 pejskiej sztuki), a przedtem
 tej ulicy ulica ós wskiego ptawa-
 dri do nowego gmachu Unwersy-
 tetu, na prawo austriackich siedziby
 sejmu galicyjskiego, a poternego
 napreco piękny stary park,
 tró. ogrodu fajkwickiego [ten ten
 stenciót onis folwarko fajntóis.
 [Obecnie i Unwersytet i park
 nosi imie Swana Franki].

Dręki stacajstermu gmach Katedru
 ogrodów i bliskich kespótóis pielemi
 miejsce pokostato jiche i merattochone,
 gwar i niépokój miasta nie pagaráit studijócyim.
 Do usru przytajócych i jwaróciomkóis

dochodził, nie był domowym dziełem
 dewotów tramwajowych p. ul. Kopernika
 oraz głośno krakanie karzek
 i wron gniżdżących się w kienkach
 starych drzew ogrodu. Usiłowania
 wytepienia ich nie odniosły skut-
 ku. Dopiero II wojna światowa
 uptyknęła na najmniejszego ich
 lirobę.

Stowarzyszenie nieberpieniectwo dla dekte-
 du stanowiła permissiwna fucha nad
 austriacki w potowie XIX wieku na
 górze Krasnawskiej cytadeli. Dato się
 to odnosi w prasie walki ludzkiej
 w l. 1918/19, a już w regularnie w okresie
 II wojny światowej, gdy bomby kie-
 rowane na Cytadeli, padały na te-
 ren i gmach Ossolinium.

Ale gdy fundator Cytadeli, Józef
 Maksymilian Ossoliński kupował

od mędu austriackiego posesyji
gruntowe i serotki budynkowe,
niebezpieczeństwo to jeszcze nie
istniało. Groźniejszym był usu-
wający się stok góry i wlekanie
niei wody, które powodowały mury
budynków stwarzając obawę gryza.
Z tym trzeba było walczyć woty
kwa istnienia katedry w Szwajc.

Nabyty przez fundatora budynek
to będący niemniej w ruinie kla-
ster jarmelitanek trawickowych,
wzniesiony w fundacji Aleksandra
Jannusa księcia na Ostrogu i Kasto-
mii w latach 1671-1677.

Do kawału nakonów przez cesarza
Józefa II w 1781 r. posesyja karmeli-
tanek przesłała na własność mędu.
Początkowo kształt oddany w użytko-
wanie Szkoły katol. seminarium

Duchownemu, następnie najęto
 go, wojsko i księża budynków prze-
 mierzono na magazyny, kuchnie
 i piekarnie. Skutek ich
 wydobyczych się w wielkich pie-
 row piekarniowych dwukrotnie -
 w latach 1804 i 1812 wybuchły
 pożary powodując kłopoty
 i prawie ruinę w budowlach
 klasztornych. W takim stanie
 nabył je fundator.

Sturtonna przedstawiła na polecenie
 fundatora kapłanowi architekt
 wiedeński Tobie. Ale dopiero przed-
 stawiciele potomności, a w szczegól-
 ności J. N. Bekowski, podjęli prace
 renowacyjne. Współpracował w Be-
 kowskim H. Stogowski, a plany pre-
 zykmanostwem robił i najął się Józef Dem, ścisłszy
 general. Budowa trwała długo.

Kilkakrotnie zmieniano salony,
dobudowywano, tak je ostatnimi
zmarli został ukończony dopiero
w 1851 roku.

Dokładny przebieg prac i historii
budynku przedstawia Tadeusz Mań-
kowski w jubileuszowym wydawni-
ctwie „Dzieje Smaraku Zakładu
imienia Ossolińskich”. Lwów 1927.

Dowojenny (tj. do 1939 r.) wygląd
zmaraku pochodził z 1899 r., w tym
samym roku ukończono gruntowną
restaurację uszkodzeń spowodowa-
nych przez pras.

Jak już wspominałam, budynek
stał w ogrodzie, frontem do ul. Oss-
lińskich, od której odgradzał go
szeroki pas zieleni, kwiatowych kwe-
stów, antarsa pięknie porośniętych,
trochę kadziących drzew i porośniętych.

W 1939 r., a potem w 1944 latach
 1941 i 1945 wojskowe auta ciężarowe
 stały się miejscem na podjęcie
 wyłamały, ponieważ ileś dni i
 krewi, ^{został} krawca ich przez krawca
 od ~~brak~~ berkmny, która wsiadając
 w aut w piśmie spowodowała patrucie
 gwaru.

Masyw poprzeczny gmałm stanowią
 dawne skrytka klasztoru. Z dwóch
 części biegnie dwa prostokątne ramiona
 - prawe będące dawnym głównym
 klasztoru i lewe dobudowane
 do przedłużonego formy rekonstrukcyjnej
 masywno poprzecznej.

Dawny dziedzińca położony w linii
 frontowej na skrytce klasztornej
 zajmuje duży część parku i jest przed-
 rony fontem ku ulicy Kopernika.
 Jego wystrój nieowzrosty kształt

przy przebudowie zmieniony i
 w tym kształcie stał w ciągu
 wieku w krajobraz miasta. Wykazał
 różnicę charakterystyczną kopuły,
 której ryzalit stał się znakiem
 wydatnym ludzkości i star-
 sławskiego Hydroministerstwa im. Świe-
 ślińskich. Od ulicy Gopernika
 przed klasycystyczną kolumnadą
 u dawnego wejścia do kościoła,
 późniejszego awaryjnego gospodar-
 stwa wypięcia w magazynie, wznosiła
 się na wysokim postumencie i
 stopie historyczna figura Matki
 Boskiej. Figurę tę usunięto w 1940
 roku, a stopę kwalono. Nieś gmina
 głosiła, że leżała na piernie figurę
 nabrała formalności technicznej i
 się znalazła ona schronienie
 w zbiorach katedry lwowskiej.

Pamiętkowe knadrenie ma krajdu-
 jęcy się na terenie ogrodu od strony
 wschodniej Cytadeli, na kraju jego stoku,
 obok ścieżki, mniej więcej na połaci
 najbliższego od niego skraju maga-
 zynu - piękny grób Ludwika
 Bernackiego. Pogrzeb jego odbył
 się o 5 godzinie od dnia ultimatum
 wystosowanego przez Niemców do
 poddania miasta. O przedwieczniku
 trumny na pomniku nie mogło
 wtedy być mowy. Nad grobem stoi
 wspaniały krąg dębowy z napisem:
 Gdy Niemcy przysięli, by aresztować
 Bernackiego, który miał z profesora-
 mi lwowskimi znaleźć się na
 linie frontowej, cała
 jego działalność, a w szczególności
 cała tamta masowa wydawnicza „Gy-
 siaków” w 1937 ~~z 32~~ roku, wdowa

skierowana ich now grób w Ossoli-
neum. Stał tam jeszcze wtedy
kryś, Niemcy uwiereżyli bez ekshu-
macji. Po roku 1945 kryś został
usunęty, dokładnej daty nie umiem
podać. Dzis mi trudno odnaleźć
grób; nie wiem, czy wdatałby to
urzynek Kłobucki i Lwowski
b. Ossolinerykio. Trafiał do gróbu
nieomylnie były wórnym bibliotekary,
obecnie pracownik drukarni
przy ul. Smoleńsk w Głogowie
- Jan Piwowar.

Spodz, że Ossolineum wspiać
w wickerym bibliotekami polskimi
sna stowarzyszeniem Bibliotekary
Polskich powinno by starać się
sdrukać ten grób, ^{dotyczy} postarać się
do przeniesienia prochów na teren
Polski, albo gdyby to wtrafiło na

abyt duri trudności, na cmentar-
 żyrakowskiej, gdzie spoczywa od paru
 lat wdowa po Ludwiku Bernackim.
 Pani Maria miała parosie nadzieję,
 że trumna męża ekshumuje polskie,
 oddane mu rze. Mnie nie od rzeczy
 będzie tu informacja, że trumna
 jest brzoza, nie pamiętam, czy
 metalowa czy drewna.

Stożone wejście do Biblioteki znaj-
 duje się od ul. Ossolińskich. Jak
 wspominałam, przed budynkiem
 był duży placyk porośnięty wieloma.
 Obecnie placik wyścięto, placyk wy-
 brukowano.

W zielonych retachetach są dwie
 dwuskrzydłowe bramy, umieszczo-
 ne symetrycznie w niewielkim
 oddaleniu od skrzydeł. Na muru
 obok bramy prawej, od kierunku

ul. Kępczńska) sformułowane w 1989,
 w sprawie uświęcenia jubileuszowych
 pamiątkową tablicą w miejscowości
 Józefa Maksymiliana Ossolińskiego
 i pamiątkowym łodzi napisem: "Paskorobie fun-
 dostatycznym objem Biblioteki
 im. Ossolińskich przez Akademię
 Nauk U.S.R. tablica pamiątkowa
 Kępczkiej podjęto w archiwum nad
 kolumnadą portyku herb Ossolin-
 skiego a po 1945. napis, "Aktad
 Narodowy im. Ossolińskich", nast-
 pias go napisem, Biblioteka Ukra-
 ńskiej Radzieckiej Socjalistycznej Re-
 publiky, "Niedawno dedano do
 nazwy im. Wasyla Stefanyka,
 a na lewo w rogu między gło-
 nym napisem a prawym skry-
 ptem ustawiano pomnik tego
 pisarza. Liczne, try w nazwach

data wyko-
 nania meblowa
 Janina Reichst-
 Jodtowa, obecnie
 hamielewata
 w Krakowie, pl.
 Matycki
 Był moim
 posiada odlew
 tej paskoroby.
 Wasto byłoby go
 odkupić.

polskich bibliotek^{ach} nie przewidywałyby
 się jakieś listy księża Stefanyka,
 który korespondował w wielu
 postaciowym redakcyjami, m. i.
 „Kafrodem” i pisaniami, np.
 stanisławem Nyspianskim.

Listy mogłyby się stać przedmiotem
 tem wymiany na osobistnie umyśle.

Brama prawa była stała straż-
 ta, stanowiąca oficjalne wejście.

Schodząc nie przechodziło się
 pod oknami jaskini dyrekcyj-
 nego. W oknie przeto jawiła się
 postać dyrektora Bernackiego,
 który witał spóźnialskich masem
 na twarz i drugim spojreniem.
 Wielką stanowiącą brama lewa,
 o charakterze raczej pomocniczym,
 tedy wchodziło się paruki do drzwicz-
 ni; paragraf bywała kamienista.

Oddana dnie usługi w czasie sken-
sacji, gdy trzeba było persone reły
niepotrzebnie wymieć lub osoby
wystrzelić.

Za skryttem lewym znajduje
się szeroka brama, a po niej
droga dojazdowa wiodła na tyły
zmaru. U wejścia w tej drogi
na podwórku wisiały się jakieś
budki. Psy - wilczury były ostre,
strzegły dojazdu w drzwi, w masy
je spuszczano, by mogły mieć
pienię nad ręką posiadłości.

W czasie wojny, jakimi na jej
skrajku psy wyginęły; może
mniej od ludzi były odjeżdżone
na niedokrywanie.

Bramy w siatachach wiozły
na podjazd i pod kolumnadę
do głównego wejścia, do środkowej

siem, przecinającej główny masyt.
 Na wprost głównego wejścia były
 dwurzędowe drzwi, fotowadze
 na podstawie kwadratowy dziedzi-
 niek. Na jego środku rósł ogromny
 jesion; gaterie jego skierowane
 w kierunku i naprzeciw dwu-
 nym murówamiem tak, że two-
 rzyły ogromną altanę. Drzewo
 stanowiło osobliwość natury,
 i było pod ochroną Uniwersyteckiego
 Ogrodu Botanicznego. Niestety,
 i ono ^{z powodu wojny} zmarniałe, od środkowa
 szesnastych wylewanym na pod-
 warę, a feicknie portowane gaterie
 w znacznej ilości wysięto. Dziedzi-
 niek nie był ogrodzony, nicolty,
 jeśli ścięki - na lewo do presji
 gospodarczy, na prawo wzdłuż
 gmachu do bocznych drzwi przy

postrętku prawego skrytka, a dalej
do ogrodu i miejsca awaryjnego
przed dawnym oddziałem księgozbioru
do wielkiej księgozbiory.

Ładunek na przeciwko miałem wy-
sła niechodzący się uchodami na
I piętro do mieszkania kuratora.
Przepracowałem trzydzieści kilku
pokoi na mieszkaniu kuratora
wielu pracowników wczajacym
zarejnowało polem wobec chro-
nionego, stale tożnego braku
miejsc w Bibliotece.

Ładunek dworca przez wójka sa-
drückie rozbina kuratora wyjechała
w miasto i opuściła kraj.

Nowa dyktacja w Jednym Bolejska
na płacie przekształca oprowadzanie
mieszkanie kuratora na cele bi-
blioteczne, włączając tam pokoje

żelazny i gabineety, m. i. prasa
w Ossolinie, Gabinet Marksów-
mu, z wazem Marksa, Engelsa,

Wielon kraj. Lenina i Stalina. W
kiedy stac slamego kuratora, jak juz poda-
sie reprezent. Tam, wojna pastata w siedzibie
Tajnyj sedy w Odyrnaju w Prusowsku. Arysto-
kmarku ka wazyj srok. Niemow wiele mie-
wodewego siezyj spedit w wiekiem. Gdy
szalacownik na skutek wybuchu wojny wyji-
Ossolinie, sko-niemieckiej wojska radzieckie
sopnety sie ze Sweda i Biblio-
teka im. Ossolinickich znalazta
sie pod panodem niemieckim
jako Staatsbibliothek, Abteilung
2, kurator przyjechał do Sweda,
by porozumieć sie z dr. Lebaro-
wsem, polskim kierownikiem
Biblioteki; m. i. urgodnit pewne
skromne swiadzenia z Odyrnaju

Przedulskiej.

Widok z tego prawie maszyn
głównego od tyłu. Widać się
szeregi korytarzy, przechodzący
w kierunku lewego skrzydła
w kierunku druczarni. Druczarnia
miała kilka sal, włącznie
z drukarnią wziętą się z salką
z linotypami, nabytymi na parę
lat przed wybuchem wojny. Była
to wtedy jeszcze nowa.

Druga druczarnia Łaktydu mie-
ściła się naprzeciw głównego
gmachu, przy ul. Ossolińskich 13
i zajmowała lokal na parterze
w podwórku.

Obydwie druczarnie miały być
przeznaczone do nabytego w 1938 r. [?]
i remontowanego w 1939 r. bu-
dynku przy ul. Sykstuskiej;

rybuch wojny umieszczając te plany.
 Należy nadmienić, że usunęły dru-
 karnie, w głównego gmachu i
 tym sposobem zabezpieczyły pomie-
 szczenia biblioteczne aż do te-
 nego, nierealnego skrytka. Przej-
 ście nie przebito, do Murcin
 chodzą się nadal przez podjazd.
 Obydwoje drukarnie fotografono
 w pomieszczeniu przy ul. Ossolin-
 skich 13. W roku 1944 w ten
 dom ten trafiła bomba, rozbi-
 jając lokal i części maszyn dru-
 karskich.

Jeszcze przed przejściem na korytarz
 i drzwi do drukarni mieszczą się
 w 2 jaskółkach na lewo biura admini-
 stracyjne Zakładu. Najbardziej tych
 biur postierka, gdzie dyżurny spie-
 rowali stacji parawanowej techniki.

rokiem. Uważamę postaćią być stary
^{Michał} Piekarski, wazrej dremniary, miz
 rzuwajary na postieciu. Szaryta
 w Szaktadzie gadka, że kiedyś wafy-
 tany przez dys. Bernackiego, był
 dyrektor jnis jest u siebie, odpowio-
 dował „jeżne wie”. Mimmoweli od-
 powiedzial dobrze, żhai wie pdał
 sobie sprawy, że to właśnie dyrektor
 feyta.

Zaraz na postieckeg było niewielkie
 jecmierzem, które długo najmo-
 wało Towarzystwo Naukowe w Szarycie.
 Urzędował w nim wieloletni se-
 kretarz Towarzystwa prof. dr Przemysław
 Szabkowski.

Po wyprzedzeniu się Towarzystwa
 do Uniwersytetu w lokalu tym sta-
 kimo powołano Bibliotecę Archi-
 wum Lubo-Padriśmiskich.

Łazarz na tym pomieszczeniu
 korytarski, formalny reklamie
 drzwi wiodące do prawej części
 głównego korytarza. Od frontu mie-
 śczyły się tu pokoje pracy. Łazarz
 na reklamnym drzewianym wchodziło
 się do sekretariatu, a stamtąd do
^{drugiego} pokoju dyrektora. Stąd przechodziło
 się do pokoju sekretarza naukowego,
 dalej do 2 pokojów działu opracowania,
 a dalej do przedsiönka pokoju ka-
 talogowego i wyprawy.

Wszystkie pokoje i przedsiönki były
 z amfiladnie wzdłuż korytarska, ale
 najściślej nam miały tylko sekretariat,
 biuro sekretarza naukowego i przed-
 siönek katalogów.

Sekretarzem ^{naukowym} przez długie lata był
 Tadeusz Chrapelski, w tym czasie tytuł
 „redaktor”, ściślej do jego obowiązków

nałeczno redagowanie wydawnictw
bibliotecznych, prace styżeniowe,
a nawet korespondencję Biblioteki.
Po jego śmierci pokój najął w lecie
1930 r. pokój najął dyrektor na
prace redakcyjne.

W pokojach działu opracowania
umieszczał jego księżnicę księdytarską
Tadeusza Kistocki, a obok 3-4 ka-
talogowych.

Przedmiotem katalogów był natomiast
w amfiladzie podturkiej. Pokój kata-
logowy mieścił za siebie w skrytce
foliowym i zajmował całą resztę
skrytki. W środku podpisał go
warszawy step. Wokół tego stepa
i przedtę sian stały regały z fu-
dłami katalogowymi i niewielką
bibliotekę podręczną. W przedtę-
mie sali katalogowej diggnęły się

do końca skrytka - od frontu
sala rękopisów im. Augusta Pie-
lowskiego, od strony ogrodu sala
^{starych druków}
[im. Księstwa Kętrzyńskiego, papie-
drona białym napisem.

System sklepienia sali rękopisów
rodzity, malowidła z lat ok. 1865-
1870, przedstawiające herby miast
polskich i ~~otoczenie~~ polskiego na
środku sklepienia. Sala ta była
kiedyś krytym dla odwoływają-
cych bibliotekę i malowidła miało
skrogólny wydźwięk, winno było
weryfikim unacznie patrio-
tyczny charakter Zakładu i jego
ogólnopolski paing działania.
Należy podkreślić, że pozostało
nie wiele lat po powstaniu 1863r,
w okresie przygnębienia nara-
dowego jakby miało mówić, „Nił

desjperandum".

Naprosiwszy dżurigo przedsiönka do sali katalogów miesiöta sie tuż. Mała księżnica, najnowszą sie w ogół. Tu przede wszystkim były najwzrostniejsze sumy księżniczek, pochodzące przede wszystkim z fundatora. Przeważały to druki XVIII. wieku, kartaśnia w okresie sejmów latosobitnych.

Przed Małą Księżniczką znajduje się od mała sie galeria obrazów wy- wejsia na soka do 2 piętra w górnym ciem- korytarz, tleciem. Pochodzących do niej również od wiatu umieszczony na całej prawej stronie cyta- lianie naprzeciw wejsia, ~~deli~~ deli ^{obraz} ~~deli~~ Matejki, Unia dubli- ska! Obok inne obrazy - mniej- see. p. Matejki.

Na prawo od wejsia znajduje

kreść ściany zajmował obraz
 Józefa Brandla „Początek obra-
 zu Matki Boskiej Czesłochow-
 skiej”. Na tej ścianie wisiał
 też portret Józefa Maksymiliana
 Ossolińskiego.

Od strony lewej dominował
 „Wzrost Józefa Ossolińskiego
 do Przymru” - obraz z ped-
 turalną pendacją.

Wszystkie obrazy w galerii zostały
 przekazane darem Polsce i
 znajdują się w Muzeum Naro-
 dowym we Wrocławiu.

„Unia Lubelska” dotarła do
 Lublina i powisła na korytarzu
 w sali, w której dokonat się
 powstanie 17 kwietnia 1795. Docho-
 dzi się do „Unii” przez szereg sal
 Muzeum Haukewego i obraz mi tobi
 takiego obrazu jak we Lwowie

Sporytan kończył się ~~we~~ okratowanym
wejściem do magazynu głównego,
tzw. Wielkiej Kuchni, tj. do
sotundy dawnego kociasta.

Drugie ~~wejście~~ ^{wejście} od strony połon. do magazynu
tzw. ~~z~~ znajdowało się w sali
katalogowa naprzeciw biura
prasopism; prowadziło ono
fotel nieduży jakoby, dawną
kalkulację. ~~Od~~ Od strony ogrodu
~~wejście~~ trzecie wejście przez dawne P. między
oddziałami kociastymi.

Wnętrze było ciemno zastawione
wysokimi fotelkami, które zasta-
niały tak architektoniczne budowy
mniejsza jak i nystroj otaczającej
magazyn galerii, ~~które~~ ^{które} kłóbiły się,
naprojektowane przez profa Rema
osty. Ciężka ogromnie dawata
się nie znaki, doremnie jednak

zrekano na obietanie w czasie
jubileusza subweniye na budowę
nowego gmachu.

Przed magazynem kryjował się
w korytarzem głównym małej
korytaryk idący od ~~tego~~ wewnętrzne
go korytaryka skrzydła prawego, ~~to~~ było
tam wejście do suteren, gdzie mie-
siły się mieszkanie wódczyni, ~~a~~
~~to~~ suteren ^{u powrotnym drzwi} schodkami do główne-
go korytara i dalej na schody
głównie na 1 piętro, którego
knałem wsił kajmowato mie-
szkanie kuratora.

Sale biblioteczne mieszły się
głównie ^{na} nad skrzydła^{te} ~~prawy~~ i prze-
ciwko nad korytarem.

A skrzydło od strony ogrodu
znajdowała się Agtelnia Glówna,
a obok niej od podwórka medusa.

Łątelnia profesorska. W przedla-
żeniu tej łątelni, skierowując
do łątelni etnicznej, mieszczą
się Biblioteka Karolickowska,
wielużycie dedykowana w Osso-
linium.

Pod kątem do tych pał wchodzi
się do budyń oddziału z kopisów,
i wielużycie pakosy, oraz wrek-
siej salki Archiwum Sapskiego.
Terminujemy te fortyfikaty do
mierkama kuratora i po kajs-
ciu go na cele biblioteczne postaty
poszerzone. I pralem etymaty
inne prermarenie, a dicit
z kopisów kajał po 1945r. sale
katalogów na pustere.

Clate lewe skrydło gmachu i
miewielką część do budowania do
korpusu poprzecznego dla cis-

główna symetria skrydeł raj-
mowało Muzeum im. Lubomir-
skich. Paster miał biuro, kbro-
głównie i całą ekspozycję muzealną,
w której główne na I piętrze.

Nie udało się bezpośrednio w Mu-
zeum opisać już galeria oba-
kcia, choć była z nim integral-
nie związana. Poim jesienią 1933

W za wyjątkiem
grafiki i części
obrazów oraz
biblioteki pod-
jętej,

księgi muzealnej, wyteżono z ka-
żdego Zakładu Narodowego im.
Ossolińskich i przekazano karę-
dowi muzeum miejskich.

Z zachowaniem w księgach grafiki,
obrazów i biblioteki Ukrainie
Akademia Nauk utworzyła
przy Bibliotece Gabinet Sztuki.
Lokal galerii przeznaczono na
Urytełnie, a skrydeł muzealne
przeznaczono na księgi two.

koncentracyjne, których chara-
kter smiercie w rzezi trzeciej.

Opisem gmachu Głównego Osso-
linium posiadało jeszcze kilka
budynków.

Na przyst. Biblioteki i Muzeum
przy ul. Ossolińskich 11 stała
ogromna kamienica kryształowa
tzw. Sapieryńska, która bawem
w posiadanie Głównego w fun-
dacji Sapierskiej. Kamienica
była właściwie kompletnie przejęta
oficyn, miała kilka podwozi,
od tyłu dochodziła do ul. Łódzkiej.
Przedtem pałac zajmowały biuro
Hydrometria, pałac mieszkał ofi-
cynowych - biuro nieopracowane.
W plikwidowaniu Muzeum im.
Lubomirskich na 1 piętrze
zamiarano nowo utworzony

Gabinet Grafiki

z numerem 11 przy ul. Ossolińskich graniczą posiadany przez Zakład Geo. pod imię Kiriński numer 13 ze wspomnianą już powyżej drukarnią.

Do Kirińskich też posiadają Wydawnictwo i budowlania na koniu ul. Ossolińskich przy ul. Karskiej. Tu mieściły się Magazyny oraz ekspedycja wydawnictwa, a także introligatornia obsługująca i wydawnictwo i bibliotekę.

3. Omdzielenie posred- gólnych działów,

A. Archiwum Lektadu

Archiwum Lektadu zawiera
materiały dotyczące:

- 1) ustanowienia fundacji przez
Józefa Maksymiliana Ossoliń-
skiego, umów dodatkowych, aktów
kuratori, etc.
- 2) fundacji późniejszych, napisów
i dań na rzecz Lektadu
- 3) aktów prawnych, kupne, yore-
dary, nakładanie przedsiębiorstwa,
jak drukarnia, introligatornia,
księgarnie, budowy gmachu
- 4) akt personalnych
- 5) sprawozdań składanych ku-
ratorii, Wydziałowi Fundacyj-
nemu, jak też podawanych
do wiadomości egżu spieralinstwa.

Sprawozdania omawiały działalność
 Komisji Sektadu, podawały stan
 ilościowy zbiorów, kształtowanie
 finansowe, informowały o nowo-
 wych nabytkach Biblioteki
 i Muzeum. Sprawozdawca
 w wydawnictwie informował
 o planach i projektach z ni-
 mi umowach autorskich, po-
 dawata wyprodukowane tytu-
 ty i arkusze wydawnicze oraz
 wykonania budżetowe.

Materiały Archiwum są
 częściowo opublikowane, a
 mianowicie:

sprawozdania ^{z lat} 1870-1911
 drukowane niemal corocznie
 oraz obszerne, kamieszne
 w jubileuszowym Roczniku
 Sektadu Narodowego im. Ossoli-

lin'skich, Lwów 1928

Do roku 1928 sprawozdani
nie publikowano.

W roku 1938 dyrekcja opła-
ciła wywata sprawozdanie za 10-letie,
(1928-1937), mnie osobicie pole-
ciła jego przygotowanie, niestety,
nie udało się ukazać się dru-
kiem; pozostało w aktach Ar-
chiwum; było wykorzystane przez
władze radzieckie do zweryfiko-
wania osób, które do wybuchu
pracowały w Bibliotece. przygo-
towano tylko część dotyczącą
Biblioteki.

Informacje o stanie bieżącym
i działalności Biblioteki i Mu-
zeum podawał stale dr Karimien-
tyrkowski w „Kwartalniku St-
Staryem”, który przez wiele

lat redagował.

akta prawne Ossolinium
ukaraty się w jubileuszowym
pennikonnym wydawnictwie;
"Zakładu Karolowego im. Osso-
liniskich ustawy przywileje i
kieru, dziejów jego dotykające"
rebiat i wydał Wilhelm Bruch-
malski. Lipsia 1928.

A ten rodzaj materiału konczy
się więc na roku 1928, a przy-
tym nie obejmuje wydawnictwa
także akt, co mogę stwierdzić
autorytatywnie, gdyż byłem
przez dyrektora Biblioteki przy-
dzielona prof. Bruchmalskie-
mu „pod rękę” i współuczestnik
czytania przy dekongramu
wydaniu.

Archivum Zakładu miało

charakter naszej administracyjnej
 było podstarzą działalnici i
 prowadzenia pierwszych agend,
 nie weszło do materiałów biblio-
 tecznych, nawet wtedy, gdy
 Bibliotekę objęła Ukraińska
 Akademia Nauk. w styczniu
 1940 r. tworząc filię Biblioteki
 Akademii Nauk ~~USA~~ w Kijowie,
 w skład filii Biblioteki weszły
 skłony 6 bibliotek:

1. Biblioteki im. Ossoliniskich
 oraz Bibliotekę im. Puolikowskich
2. Biblioteki im. Barwrowskich
3. Biblioteki Ukraińskiego Towarzystwa im. Skaszenki
4. Biblioteki Narodnego Domu
5. Biblioteki Studiomi *
6. Biblioteki żydowskiej Gminy
 Heknanimowej.

* Studiom
 był wacrony
 przez arab. Skop-
 tyckiego i bi-
 bliotekę potaw-
 drit duchowny.

Dajeje tych bibliotek, a tym
 samym ich archiwum nie inte-
 resowały nowych władz. W Am-
 sku Pańskim nie stosowało
 się badań porównawczych
 ani jednostek bibliotecznych
^{am} tych zbiorów. Przejmowa-
 ły się ^{tu} raczej do kataloga
 pochodzenia. Potem i we Lwowie
 nie starano się o jak najszersze
 planie się zbiorów państw-
 owych bibliotek w jeden orga-
 nizm bez zachowania śladów
 pochodzenia.

Pozostały trzy pionierzy oparte
 na języku zbiorów. W Ossoli-
 nieum skupiono zbiory Ossoli-
 ńskich, Pańlikowskich i Pa-
 nowskich, w Towarzystwie
 im. Szezerewki przy ul. Unas-

niemieckiego zbioru tegoż Towarzystwa i Studium, dom Narodny o dużej ilości książek rękopiśmiennych i Biblioteka żydowska perestaty samodzielnie.

Natomiast archiwum białe skupiono w Ossolineum, gdzie mieściła się Dyrekcja filii Biblioteki A. N.

Taki stan istniał w chwili, gdy Lwów zajęli Niemcy.

Wymienione powyżej trzy zbiory i Biblioteka Uniwersytecka weszły pod zarządek władz niemieckich jako Staatsbibliothek. Ossolineum stało się Abteilung 2.

Pod kierunkiem zarządcy niemieckiego był nakaz rozdzielania zbiorów, a nie i archiwów,

i przekaramia ich do macie-
 mystych jednostek, drugim
 kakar dratama na peionetr,
 a wiec jakikokolwiek form
 udostępniania, trećim pole-
 seniem było seryjowanie i bio-
 rois na, szkodliwej literatury
 radzieckiej, wycofanie jej
 i oddanie Niemcom. Dwa
 ostatnie nakazy nie były
 faktycznie wycofane, wykonywa-
 me w pełni.

Klasy w Bibliotece miała na-
 kłecenie Niemców ograniczyć
 się do trymiesią wionetrno-
 poradkowych.

Pod pokretem tych spraw udala
 się cisłesnemu polskiemu
 szierownikowi przemycić
 kilka spraw o wielkim dla

Ossolineum w Warszawie.

Z historycznego punktu widzenia najważniejsze było uporządkowanie Archiwum Łątkadu. Prace nad tym zajęły kilka miesięcy.

Papiery zostały scalone, utworzone chronologicznie, opatrzone indeksem.

Dr Barbara Gocwirnył pokonywała kol. Leontynie Florek, długoletniej sekretarce Wydziału Wzrostu L.N. 30. Wkrótce ją wydziałała się jej polrymni sretog wycięgów w piekarskich i bar-dziej aktualnych jej zdaniem akt. Notatki te zabrata w sobie, u gdy repatrowata się indywi-dualnie na podstawie oso-bistych starań w roku 1954 [?]

do Polski. P. L. Porek mieszka obecnie w Katowicach, przy ul. Półny Luksemburg 45 m. 4. Dzięki posiadanym notatkom i niedyktowanej osobistej pamięci może mi teraz już oddawać tak Bibliotecie jak Wydziałowi usługi informacyjne, gdy potrzebne było jakies fakty w dziedzinach Łakradu lub przy jej pracy.

Stwierdziłem

gdzie, że wskazane jest nawiązanie kontaktu z p. Leontyną Porek, wrócić się do niej z prośbą o przekazanie posiadanych notatek i spisanie wiadomych jej, korespondencyjnych spraw. P. Porek interesuje się stale tym, obecnie działającym Łakradem, uczestniczyła w urz.

w krytycznych jubileuszowych
 w 1967 roku. Jest również.
 Bardzo osobista informacja
 byłego pracownika ma tym
 większe znaczenie, że Archi-
 wum pozostało we Lwowie,
 a materiały jego jako archiwalne
 są dostępne tylko na szereg-
 nym zezwoleniem Ministerstwa
 Spraw Kierowniczych UZRR.
 Z tego też powodu może jest
 prawdopodobne, by udało
 się uzyskać wrot Archiwum
 jako dar dla Polski, mimo
 że akta mają znaczenie dla
 dalszych dziejów Ossolineum.
 Dla kultury ukraińskiej i jej
 rozwoju potrzebne jest Archiwum
 Towarzystwa im. Szewczenki, ^{archiwum} w in-
 nych bibliotekach, raczej niewygodne,

nawet Narodnego Demu, gdzie
panował kierunek rusofilski.

Archiwa Biblioteki im. Ossoliń-
skich i Fundacji im. Pawła
skich nie mają dla Akademii
Nauk WSR ani praktycznego
ani naukowego znaczenia, nie
są jej sercem w jej interesie
wykazanie roli polskiej
kultury na terenach zachod-
niej Ukrainy.

Bezsłownie trzeba przyznać, że
nie były to w jej interesie, by
zrobił to kto inny.

W stąd również jest trudna
ewentualnego uzyskania Archi-
wum, a nawet udostępnienia
np. w drodze reprografii jego
materiałów.

Największa jednak trudność

leży w nazwie Aschivum. Wszy-
 skie aschivum, jak już wspom-
 niałam, podlegają w Królestwie
 Północnym Ministerstwu Spraw
 Kulturalnych i religijnej służbie.

Gdyby się udało uzgodnić w sta-
 drami paderickimi, moim sąsiadom
 pryncypali przedstawicieli nauki
 w Moskwie, np. historyków, z któ-
 rymi tak dobre współdziałanie
 profesor Stefan Kierulff, że:
 Aschivum Ossolinum, to sta-
 ściwie nie aschivum a pacho-
 wane materiały historyczne
 daktadu, potrzebne dla historii
 polskiej kultury i jej placówek,
 Ossolinum miało wasser cha-
 rakter ogólnopolski i wstąpienie
 doń przypadekwo zostało wzro-
 xane ze Swecem, przy czym :

wystarczyłoby tu przedyskutować
projekty lokaty w Kamieniu,
Sarnowie itp. —

to może udałoby się uzyskać
F lub # 30- np. w „Jaku Nauki Polskiej” dat
lenie PRL narodu ukraińskiego dla brat-
niego narodu polskiego” i otrzy-
mać niepotrzebne sfinansowa-
nie dwudziestu lat.

Ładuje sobie sprawę, że ukra-
sadmienie byłoby właściwym
nie podlegało naszym pod-
konarom o wyborze miejsca na
siedziwie Essolincum i roli, jakie
to miejsce odegrało, ale gło-
tej starci.

Dodatkowym argumentem mu-
głoby być stwierdzenie, że dla
kwestii historycznej, materialnej
walne odzyskanie Essolincum

to akta hydratu fundacyjnego,
które objął nad lekarski
wzrost i wycieczki papierami
pocztowymi po Ścisłowie Polkim.
H. „deriański” akta te są
kawce dostępne dla studentów
G. S. P.

B. Rękopisy

Wielki rękopis był jedynym w
 drukiem w Bibliotece, który do-
 posiadał drukowaną, doku-
 mentacyjną skicrow.

Pracując nad tym przeglądem
 podjął niestrudzony dyrektor
 dr. Wojciech Kętrzyński. Jego staro-
 vaniem ukazał się „Katalog
 rękopisów Biblioteki Akademi-
 Kardowego im. Ossolińskich
 [okres. 1-1504]. Lwów 1881-1898
 tomy 1-3.

Dotychczas prócz rękopisów
 Biblioteki im. Pawlikowskich
 sprawował dr. Mirosław Szaba-
 rowicz pt. „Katalog rękopisów
 Biblioteki im. Alberta Pa-
 wlikowskiego. Lwów 1929.
 Ukazywały się też drukami

opisy plonnych partii z kopi-
sów, jak np. m. i.:

dr. Stefan Inglet, "Inwentarz Archi-
wum XX Lubomirskich (kps 6001-
6108)"

dr. Tadeusz Lutmann, "Archiwum
Borchiów z Narklan"

dr. Kazimierz Tyrkowski, "Biblio-
teka Chłanowskich w Moro-
czynie"

Tenże, "Wiór rękopisów Niktora
Somulickiego w Bibliotece Gakta-
du Narodowego im. Ossolińskich"

mgr Łofia Lebtowska, "Wiadomości
z rękopisach Tydeyka skarbkę.

Dwie znackenie informacyjne
miał odbity na cyklostylu

Inwentarz rękopisów Biblioteki
Gaktadu Narodowego im. Ossoliń-
skich nr. 1-5500"

stopniem Towarzystwa Przyjaciół
 ścisł Ossolineum jako jego
 wydawnictwo wydał w 1841 r.
 „Inwentarz” nr. 5501-6000
 a potem już tylko masywno
 na edytkę dla nr. 6001-6500
 Do „Inwentarza” został spraco-
 wany w dziele rekwizycyj-
 indeks leśny oraz nazwisk
 i miejscowości. Księżki „Misc-
 lanca” były wcale przegięte
 przedstawiane i wykazane
 w listnych kartach. Indeks
 wykonany był na miękki-
 kartkach papieru formatu
 $\frac{1}{4}$ arkusza, ułożony w kolumny
 kolumny alfabet i miał zostać
 wydany po nakazach 1937
 Opracował go dr. Karimierz
 Tysewski i podpisał.

ję. Karkowy indeks pozostał w
 Lwowie, natomiast drukowa-
 ne i wydane katalogi, inwen-
 tary i opisy zbiorów znalazły
 się w Krocawiu. Dzięki
 temu tutaj tu była orientacja,
 czego, w opracowanych ręko-
 pisach nie przekazano do
 Krocawia.

Wyciąg „daru” był szybki, nie-
 wykonalne pomysły. Zatrzymane
 pozostały m. i. rękopisy dotyczące
 spraw ruskich / ruińskich,
 ukraińskich / jako dotyczące Ukrainy.
 Wobec tego przedstawia się infor-
 macja o rękopisach nieopra-
 cowanych, względnie opracowanych
 w latach II, 1939-1945 w dawnych
 księgozbiórach albo w zbiorach strzy-
 manych przez Bibliotekę w Lwowie

w tych latach wojennych. Ofiary
rodawcy byli funkcjonariuszami, nie
mimo obecnej namy funkcjonariuszy
swe pbiory Ossolimeum i tym
specydem chronia je przed groz
ym im w przydatnym czasie
dariusz priskierowaniu wojennym.

Dary względnie depozyty, nęptę
wały je Lwowa, z zachodu, nęptę
poresytki z Dzikowa, i je zachodu
Anatolena ileśi kosztata sterona
w Bibliotece w pietrosrej polowice
wkręmie 1939 r.

skiestety, nie polotam wymiennie
z parniami wrytych najmniej
darcio i depozytus. Na pietrosrym
miejscu nalezy zastawic poresytki
w Bibliotece Tarnowskich w Dzik
kowie z dekopiem, Pana Tadeusa
odryskanym pro wojnie janki,

przez Ossolinium na Kocetawiu.
 W innych warte wspomnienia
 są teatry i akta jawne Fundacji
 im. Skarbka, która stworzyła og-
 nisko opieki społecznej: katedrę
 i szkołę dla ślepi, dom chorých
 chrończenie i stacjis w Droho-
 nysiu nad Dniestrem, teatr i
 dom akademicki we Lwowie;
 istniała do 1939 roku, miała pie-
 dycę w tw. Smalhu Skarbko-
 wskim, gdzie miesił się ten teatr
 fundacyjny, a potem kino „Leś”,
 gdy w 1906 r. powstał nowy gmach
 teatru w pobliżu dawnego. Dziś
 w nowym teatrze grają się opery, a
 w skarbkowskim teatr dram-
 tyermy im. Lesi Ukrainki,
 Państw. drukarnia Hystauckis,
 teatradrama przez wodow, zoo

Belestawie Nystouchnu ptrekarata
 posiadane przez niego materialy
 Hiszney 1940z, krodziano po sa-
 braniu Beaty Obestyniskiej a wille
 Pawlikowskich, brzo. Kasznicia,
 posiadane tam ich pbiory pody-
 watom, pdrer ksiazek, rzkopisy,
 antyczna lity, m. i. bogate spu-
 scizno po Maryli Kolskiej.

A pczatkim wojny kowalanty
 m. w Ossolinum pamiatki i
 lity Sofii Romanowiczowny,
 siostry Fedeusa Romanowicza
 ktorego kilkanascie tek znajduje
 sie w ossoliniskim drzwole rzkopisow.
 Pzrt, papietow Sofii Ro-
 manowiczowny kdepomonal, m
 mogac ich wabra, w b. Ossolinum
 w 1946z. dz. Lestaw Negdynman
 zapatrujac sie po krowa.

Światłości kobiet dotychczas te
 materiały objęte przez Bibliotekę w l. 1939/41
 w tzw. Muzeum Kobiecego, które
 mieściło się w kilku pokojach
 w kamienicy Łajsczyńskiej.

Pomysł takiego muzeum powstał
 w początkiem XX wieku w austry-
 ackim seminarium nauczyciel-
 skiego w Szwedzie, Antonina
 Machczyńska i na ten cel oddata
 niewielki, sumki pieniądze i
 zebrane przez siebie pieniądze.

I można śmiało, nawet spras
 bięcych w ruchu kobiecym odur-
 nęty na razie to myśl o pola kam-
 terowania. Jeszcze wystawa Fer-
 nandiska 1928 r., będąca przeglądem
 dorobku polskiego w I drwis-
 ioleciu niepodległości skłama
 organizacje kobiece do pokazania

kony kuratora Eleonory Lubomir-
 skiej i porostajęcego pod jej pre-
 wodnictwem Lwiarku Mierost
 Katedralny. Muzeum strygnato
 nazwa „Muzeum pamiątek zao-
 wstakonych Polkach”. Zajmowała
 się nim opłata M. Bruchnałskiej
 Jadwiga Jarochowska, asobista
 sekretarka E. Lubomirskiej.
 E. pialem trzeba wyznać, że wżęski
 respit Biblioteki, ani dyrektor, ani
 kustosz nie doleowali inicjatywy,
 podimiechniali się i nie skarali
 naukowej pomocy.

Zbiory Muzeum chronologiczne
 zaczęły się od 1863 roku, skupia-
 jąc listy, pamiętniki i piersowe
 pamiętki z okresu porostajęcego.
 Na pębranych tu materiałach
 oparła Maria Bruchnałska swą

prace pt. „Lihe Bohatecki“, znaj-
dujące się w masoach księzkowych
wrocławskiego Ossolineum.

Do Marii Macheryńskiej zostały
materjały dotyczące powstania
szkolnictwa żeńskiego we Lwowie
i pierwszych organizacji żeńskich.
Z masoów późniejszych pochodzą
zawieszki i dokumenty Ocho-
tniczkiej Legii Kobiet 1918/19, spra-
wodanie o działalności filan-
tropijnej kobiet, sprawozdanie
organizacji żeńskich, wstąpienia
o kierunku chrześcijańskim i
narodowym. Brak materjałów
o pracy kobiet festywalnych, lewi-
cowych, politycznej i politycznego spo-
stronaku nad Muzeum Gwiazdka
Kobiet Katolickich. ^{Lieme} ~~Lesone~~
same powierzyły materjały żeńskie

na Hystawę Porwajską, tzw. "Pew-
ki".

Odryskanie ^{o pełni} materiałów po księ
Pianowickim i Murzim
Kobiety miałyby wielkie zna-
czenie dla pełnej historii polskiego
ruchu kobiecego, do której wstawa-
skie Ossolineum ma wiele ręk-
pisów, druków, a szczególnie pra-
sepium.

W czasie okupacji kmał we Lwowie
Kazimierz Bartosiniński, długo-
letni dyrektor Towarzystwa Teat-
row i Ustępów Stosiańskich.

U jego papiery (wraz z biblioteką)
Anatanty się w Ossolineum.

Odbierał je chyba dr. Hattaw Olek-
wie, a zapewne Kazimierz Liebut-
owski. [Niepowetowaną stratą dla
nauki polskiej jest fakt, że po

w 1957 r. 12. IV

Smieru Tribulowskiego Biblioteka
 Akademii Nauk U ZS R we Lwowie
 nie wydatkowała pozostałych ^{po nim} ~~został~~
 naukowych, papirusów i biblioteki,
 mimo że istniał papirus na rzecz
 brata, a brat przekazał go P. D. T.
 Sądzi, że wiele na temat pozosta-
 łych nieopracowanych rękopisów
 mógłby podać profesor dr Stefan
 Anglot pracujący do wiosny
 1956 roku we Lwowie, obecnie
 kustosz listu rękopisów w Sta-
 dyum Bandura.

V Biblioteki
 Jagiellońskiej

Opracowane w latach 1939-1945
 w formie - aż do mojego wyjazdu w gru-
 dniu 1957 r. - ^{rękopisy} były wpisane do
 istniejącego w 4 tomach inwentarza
 rękopisów. Forma napisu pozosta-
 ła niezmieniona, kontynuowa-
 ną, tak numerację, do roku

1939 r. inventar osiignat
 okolo 4000 pokryj, v letech nejmy
 prybyto sk. 1000- do 8091. Pripo-
 minam, ze 1-6500 numerus
 ma dokumentace v „Katalogu
 rukopisov“ Ketyrskijego svak
 „Inventaru“ perielony, cz. 1-2 + do-
 datek. Nylaje m si, ze v letech
 nemickich sudato se jidre sko-
 piovat m. 6501-4000. Dalre po-
 kryje bez informacij de Bandury
 v dla nas mivradome, a pochody
 prece v polskich sbiorov. De bytogo
 „Inventara rukopisov“ napisano
 bociem tytko sbioru polskie. Rukopisy
 ukrajinskie dy rusyjskie
 bibliotečne stadre sadriectie
 kierovali do odpoovidnich dretov,
 a v nasie skupaj, nemickij
 prijety se odobne biblioteki -

ukraińskie - Biblioteka Towarzystwa im. Shevchenki, rosyjskie i starożytne - Biblioteka Narodowego Domu,

Imagaryowane były rękopisy w kilku formach: w formie drukowanej na pergaminie w sali im. Bielowskiego na wysobkach, pod gotyckie sklepienie sięgające-
 szych drewnianych półek, rękopisy sapieżyńskie, tzw. Archiwum Sapiechów, formiamentowane przez nas w okresie wojny na „papierety” Sapiechów dla uniknięcia narazy Archiwum, na I piętrze w sali na biurach pracy druku rękopisów, mikrofilmowane - w kamienicy Sapieżyńskiej w lokalach o charakterze mieszkaniowym przy ul. Ossolińskich.
 St. Między się tam m. i. Bogate

akta i papiery Kentowskiego, posta
 galicyjskiego do parlamentu w Wied-
 niu. Jak przed wojną miały one
 unikalne znaczenie wobec spale-
 nia się w Wiedniu w czasie rewol-
 ucji przed "Anschlussem" aktów,
 w których Kentowski robił odписy
 w wyjęgi.

Katowice archiwum Suba. Re-* Opis tego ar-
 chiwum w Katowicach* zajmowało, jak już wspomnieliśmy
 w poprzednim artykule spisy gminne de Przemysław
 Głównego, powstanie w wejście do Dobkowskiego
 na prawo.

Do 1939 r. pracowali w Biurowie re-
 kopisów pod kierunkiem tak Kazi-
 miera Tyrkowskiego de Stefan
 de Anglot, de Laduse Lutmann,
 wglądrony przez Niemców, a pod-
 pisana. W ciągu przedwojennego
 do. lecia jeszcze Maria Friedbergowa

nam. w Krakowie, ul. Getotyka 3 m. 5
 oraz Stefia Dębowska, zatrudniona
 do emerytury w Bibliotece Akade-
 mii Górniczej w Krakowie, nam.
 Samie, ul. Stowackiego 56 m. 4.

Ca dyrektury Jemego Bosejszy
 przybyli do diatu wybitni nau-
 kowcy, a to dr. Nina Ossodobryj
 (obecnie Kulowa) i dr. Jerzy Kreck-
 mat w Warszawie, + prof. dr. Jerzy
 Feldmann i + prof. dr. Roman
 Szodetki w Krakowie, zaś po kwi-
 niem hydromitwa + Karimier
 Giebutowski, naukowy pracownik
 redakcyjny podręczników literatury
 i języka polskiego oraz Biblioteki
 Narodowej, a te pbiotami Fun-
 dacji im. ^{Baropro} Brodzkich dr. Ato-
 dystawo Bandura.

Przy diiale zkepisius zatrudni

my być konserwator Alojzy Safal,
 introligator, zaś po wybuchu wojny
 i przymusiu stał się introligatorem
 Aleksander Semkowski, uczeń
 i bibliofil. Jego „niekwestowana” stała
 się podstawą dla Museum Mickiewicza
 w Warszawie. Dla Ossolineum wy-
 konał opisy z kopisów „Dane
 Adama”.

A dane z kopisów w rękach
 podległych sali in. Wielos-
 kiego chcielibyśmy były dyplomy.
 Niestety, nie wiele mogę o nich
 powiedzieć, nie przypominam
 też sobie, by jakieś dyplomy przybyły
 w l. 1939-1945.

dr. Feliks Łochowski w „Catalogus
 diplomatum Bibliothecae Institutii
 Ossoliniani nec non Bibliothecae
 Carolinarianae inde ab anno 1227

ad annum 1505." Leopoli 1937
dał dokumentację iwednio-
wicznych dyplomów. Natomiast
nowe są uwiidoknion tylko
w inwentaru,

Wszystkie inwentary, tak rekepi-
sów jak dyplomów, przechowy-
wane w Lwowie.

B. Druki

83

Wszystkie druki typu książko-
wego, w tym i prasopiśma, inwen-
taryzowane były w Ossolinum
w jednym inwentarze, takim, w typie auto-
jakiemu służyła się i obecnie w Bi-
bliotece im. Ossolińskich we
Wrocławiu, i odpowiednio
w jednym katalogu alfabetycz-
nym. A w całości pakietu dla starych
druków, prasopiśm oraz strzy-
nianych ręcznie książkowych
wydruków, pierwsze partie numerów,
zwa skutkiem tego powstały i istnieją
do dziś luki w księgach inwen-
taryzacyjnych.

Inwentarz, jak pomyślałem obejmie
języki druki od inkunabułów do
roku XX, kwartały, sety i perio-
dyczne, liczą ponad 20 tomów; może 27?

Natemniast odróżniające się formą
 druku mapy i atlasy oraz mu-
 zykalia miały odrębne, pod
 względem układu identyczne imien-
 tane. Inwentar kartograficzny
 ma 1 tom, muzykalioś, główne
 kompozycyōis ludowskich - 2 tomy.
 Katalogi Biblioteka dla tych
 zbiorów nie prowadzić.

Inwentar został zamknięty
 31. grudnia 1939 r. na liście
 ok. 240 000, wzmiankowy w lipcu
 1941, prowadzony do połowy
 1945 r. i zakończony listą
~~ok. 25~~ ponad 250.000. Dlatego
 dys. dr. Franciszek Rajczkowski,
 do wyjazdu na dowca kraso-
 nik działu opłacowanie, polecił
 numerajz inwentarony zbiorów
 nabywanych w Krasławiu i w ps.

oraz od 255 001, gdzie nie porczyje
 do tego numeru wypetniej funk-
 kane w dane biblioty lwowoskie.
 Stalo sie inarzej i dlatego niedry
 numerami 1. a 255000 istnieje.
 ogromna ilosc ^{numerow} pustych. Gdyby sobie
 zadai trud podliczenie porczyj
 pełnych i pustych, mozna by
 powiedziec dokladnie, jaki jest
 stosunek porczyj strzymanych
 do porczatych we Lwowie,
 Rachuba to nie wstawy pod uwage
 lub w inventarzu, tych bowiem nie
 umiem podac.

Wszystkie inventarze drukow, tak
 jak rękopisow porczaty we Lwowie,
 sa wylkowane w odmiesieniu do
 dawnych bibliotek, chocz jedna ich
 kszta kostala juz preinventaryzowana
 w nowych inventarach. Nowe mabytki

od razu były inwentaryzowane
 w nowym inwentarze systemem
 amerykańskimi. Jeśli jednak do Bi-
 blioteki wpłynął druk sprzed 1939r.,
 który posiada darowy egzemplarz,
 np. „ofiarowany” Polsce, lub stanowiący
 do darowego egzemplarza dublet
 lub tryplet, i jako taki otrzymuje
 darową sygnaturę, to w darowym in-
 ventarze wnosić się do uwadze
 odpowiedni kapis a na egzempla-
 rzu kawałka: egzemplarz 2-gi, 3-ci
 lub następny, i nie wpisywać do nowego inwentaru.
 Odkrywanie inwentary nie wy-
 staje mi się, widliwe. Sądząc, że
 należałoby natomiast podjąć sta-
 nowienie o pozwolenie na wykonanie
 nie mikrofilmowej lub lepszej
 kserograficznej kopii.
 Głównym katalogiem *Cuculini*

*
 być kartkowy katalog alfabetyczny,
 pisany ręcznie. Liczne niekiedy
 do stu lat kartki katalogowe sta-
 wały się cennymi autografami by-
 łych patronów, jak Bielowski,
 Skajmucha, Matecki, Kętrzyński,
 Kustocki, Fischer i in.

Kartka katalogowa miała własny
 format, bliższy do formatu
 używanego w Bibliotece Jagielloń-
 skiej, ale tam poziom był inny, a
 w Osolineum pion; pion = 18 1/2 cm,
 poziom 14 1/2 cm. Karty mieściły
 się w pułkach następujących
 książki, z grzbietem ze skóry i tło-
 ronym nań napisem. Jedno pułko
 zawierało od 200-300 kart, ogółem
 było ich około 400, zdaje mi się,
 że dokładnie 386.

Opis katalogowy opierał się na

* Książki kartki o kartce.

instrukcyj, drukują, w haśle autorskim wskazują, precyzyjnie i kryptownie, w haśle tytułowym przyjmują pierwiary skróconie w pierwszym przypadku. Proszadrony były z ogromną dokładnością bibliograficzne, z karty tytułowej napisano nawet motto.

Specyfika Biblioteki sin. Ossolińskich było posiadanie dwóch katalogów. Jeden obejmował druki polskie i Polski dotychczas, tzn. polonica, drugi tymi książkami tych ostatnich był bardzo szeroki, bowiem do 1918 r. włącznie nadal jako były polskie druki, które przez jakiś czas okres należały do Polski, zaś pod względem treści wszystkie obce wydawnictwa

o Polsce; w tym katalogu podawana też była polska literatura emigracyjna. Drugi katalog informował o literaturze zagranicznej. Dzięki rozwiniętej międzynarodowej wymianie dzieł takich Biblioteka miała wiele. Jeszcze w 10 lat po wojnie do Biblioteki i Akademii Nauk UZRR nie ściwie nadchodziły książki i przesyłki adresowane „Gaklad Narodowy im. Ossolińskich” „Lwów, albo, Institut d'Ossoliński à Léopol”.

Dyrektor Bernacki bronił istnienia dwóch katalogów, more dla tradycji, raczej w celu przed utrudnieniem w korzystaniu w okresie przejściowym, choi' pdaował sobie sprawę o niecelowości istnienia dwóch wydań

i trudnej linii podcięcia.

Nycomniatam już, że w okresie skrywania, przy fatalach wielomilimetro-
średkowych udało się przemy-
śle kilka przytępnym akcją.

Do takich należała ^{ta} uproszczona
wzrost i postępowanie katalogów
druku polskich i obcych, przy
jednoczesnym wydzielaniu ze
własnego katalogu kart krajo-
pisu w odrębny ich katalog.

Do katalogu krajoznanie nie-
weszły wydawnictwa ciągłe, spie-
wodawnia, almanachy, kalen-
darze, jednodniówki. Wzrostem
rozmiaru uwzględnione było od-
czaracteru rozmiaru mniej lub
więcej zbliżonego do krajoznanie.

* Dr. B. Rajzlerowski podaje, że po-
stępowanie katalogów dokonano jesienią
1939 roku. Był m. in. kalendarz, ukani-
erono napewno w 1941/42 r.

Strona jednak i tajna „podrewka”
jedak katalogowych, jedwadranych.
jednak podpisano i dr Janina Berger-
Majerowa.* Podrewka ta było ochro- * Pot.

niemie pewnych księzek i ludzi
przed informacją, która mogłaby
podać katalog. Wycofał więc
walewało karty na kieszonki wy-
warwie antyniemieckie; na kiesz-
onki sprawchdawero-histoyerme
podajace narwicka wybitnych
dziataczy, wrotarwa antyniemiec-
kich i o kierunku lewicowym,
kobiet stosewania instrukcji
szuskiej or katalogu wycofał ten
skreba było odrytars od pier-
dominow niebezpiecznych według
Memcio pisarzy i od narwick
przyjetych przez dyktus do poprzednich,
odkrywających ich niaryjskie

Polniski
Biblioteczne
R. XVI : 1942
z. 1/2 s. 392-5
Janina Ber-
ger-Majerowa,
wspomnienie
pisa podpis-
samej.

pochođeniu, Uweš' u tych kart-
mie wstąpił do katalogu, co
spowodowało jego niekomplet-
ność w stosunku do zbiorów.

Trzeba pamiętać, że i nie podo-
bowo widać się usunąć ksią-
żki zbyt wiele podające faktów.
Książki te w pierwszej chwili
znalazły się nieofijalnie w Bi-
bliotece we Wrocławiu.

Alfabetyczny katalog kartko-
wy odznaczał się, jak już na-
znaczyliśmy, ogólną dokład-
nością bibliograficzną opisu,
i to od pierwszej chwili poro-
wadzenia. Polecenie Ossolińskie
karty sturły medal Karolowi,
a potem Stanisławowi Estrei-
chermu na podstawie rejestra-
cji, bez ogłoszenia nawet druku.

Wobec zmniejszenia w wielu bibliotekach polskich nie tylko druków, ale i katalogów spisów essentialnie w sensnym źródłem informacji dla historii księgoznawstwa.

Odruskanie więc całego katalogu miaoby dla nauki polskiej ogromne znaczenie. Nie twierdząc katalog stracił charakter użytkowy, stanowi materiał archiwalny (czy!) a nawet podobno być kostata zapakowana w skrytce!

Stugoletnim pragnieniem dyrektora Biblioteki było utworzenie obok katalogu alfabetycznego katalogu systematycznego. Próbę podjął w czasie swej pracy w Ossolinum.

prof. Wilhelm Bruchmalski,
 ale z braku rek do pracy
 pracy nie kontynuowano i
 nie podjęto na nowo w do-
 kinie międzywojennym. W tym
 okresie stan zatrudnienia
 w Bibliotece przeciętnie nie
 przekraczał 16 osób, które
 musiały obsłużyć i akcesje, i
 opracowanie i udostępnianie,
 wymiana, tzw. korespondy, tj.
 udzielenie informacji, oraz
 druki specjalne. Kursum li-
 czyło 4-5 osób personelu. Ujęty
 podane nie uwzględniają
 magazynów - wchodzących.
 Z porównania Bruchmalskiego
 pozostało trochę przepisanych
 kart, nie zachował się nato-
 miast żaden schemat syste-
 matyki.

Sporządzenie katalogu sy-
 stematycznego stało się trzecim
 zadaniem wykonanym
 w okresie niemieckiej oku-
 pacji. Pracowało nad nim
 kilkanaście osób. Schemat
 katalogu opracowała specjalna
 komisja z dr. Szabelo, dr. m-
 bsky (obecnie w Krakowie)
 na prele. prof. wydatnym
 współudziale + prof. dr. Stani-
 sława Demjickiego oraz kole-
 gów z Biblioteki Uniwersytec-
 kiej dr. Mariama Des Loges'a
 (zm. 3 II 1957) i dr. Józefa Mayera*
 (obecnie w Katowicach, ul. Dum-
 kowskiego 13). Oparty na idea-
 listycznej klasyfikacji nauk
 dawał przewagę humanistyce,
 szeroko ujętym i filozofii

* Dr. Józef
 Mayer, stur-
 dent, który me
 pracował w
^{mem, że} solim, pra-
 jednal
 sem i udział
 konsultacji.

zbiorów, wprowadzać też
 druki specjalne, jak biograf-
 istykę i topografistykę, star-
 slawica i galicjana. Opisy
 były nie tak dokładne jak
 w katalogu alfabetycznym,
 zastosowano dla nich kartki
 formatu międzynarodowego.
 Po ponownym przejściu
 Biblioteki przez Akademię
 Nauk U.S.S.R. katalog jako
 nieodpowiadający wymogom
 ideologicznym w swoim ukła-
 dzie zamknięto i wycofano
 z dyktowania. Kartki kma-
 garyzowano; do tego wyjazdu
 były niezmieszane. Sądzi, że
 pozyskanie ich dla Krotkarska
 nie powinno być natrafie nie-
 trudności.

Opis katalogów kartkowych
 istniały jeszcze w okresie udo-
 stępniania katalogi cytel-
 nure w wyborze: katalog kłam-
 rowy w podturynym kartkami
 nowości, stale uzupełniany,
 oraz książkowe katalogi
 systematyczne działowe dla
 historii i nauki o literaturze.

Katalogi te wytorane były w Pa-
 łacowni Naukowej. Opracowali
 je dr Karimier Fyskerowski
 oraz dr Franciszek Tajczkowski.

W biurze katalogów używano
 też dla szybszego analizowania ka-
 talogów wydawniczych na razie,
 np. Bibliotekę Narodową, Biblio-
 tekę Szkolną, Bibliotekę Arty-
 driel itp. Do katalogów tych
 wnoszono przy każdej porażce

potrzebnej
 książki

odpowiednie sygnatury bibliotecznych. Należy to wykonać i dla kontroli uregulowania zbiorów.

W latach 30. tych podjęto też prace wpisania sygnatur bibliotecznych na druki do XV w. włącznie na jednym, tzw. katalogowym egzemplarzu Estreichera.

Rekapitulacja:

Ważny informacyjny bieżący stanowią:

- I katalog alfabetyczny
  - II katalog systematyczny
  - III katalogi cyfrowe
  - IV katalogi wydawnicze, opatrzone sygnaturami
  - V Bibliografia Estreichera.
- Krytykę katalogów i egzemplarzy.

Številčna poročila, se sicer,
se karkoli, more udato by
si je otrymat.

B. a) Stare Druki

Do 1939 roku mianem „starych druków” obejmowano tylko inkunabuly i druki 1600 roku i później. Przypominam, że magazynowane były stare druki w sali nr 11. Kętrzyńskiego na pastere, na sali katalogów i biurze kseropisów. Łotki, podobnie jak w sali kseropisów, sięgały do sufitu i wisiły ok. 6000 woluminów. W okresie objęcia Biblioteki przez Akademię Nauk URSR w latach 1940/41 wydzikano w magazynie ogólnego weryfikacji druki XV i XVI wieku i umieszczone w Malej Książnicy. W biurze Państwowej granicy dla starych druków stanowią,

tak jak dró u nas, rok 1800,
a dla drukowanych cyrylicy i
późniejszą grafiką, rok 1825.

Stare rękopiśmienne polecity do Ossolimeim
jako rękopiśmienne pośredniki
do 6 bibliotek, które przesły
do skład Biblioteki Akad. W. Lwowskiej
demi Nauk. UWA w Kijowie.

W okresie skupiania niemieckiej
średniowiecznej przeszłości do rękopiśmiennej
średniowiecznej bibliotek. Ossolimeim
zachowało u siebie druki z Bi-
blioteki Bawarskiej.

Stare druki nie posiadały od-
rębnej dokumentacji. Inwen-
taryzowano je w ogólnym
inwentarzu druków, spisywa-
no na normalnych kartkach
katalogowych i kartki te wstawi-
no do głównego katalogu alfa-
betycznego.

Katalogi drukowane, powstały
tylko na druki do 1600 roku,
były dopiero w rękopiśmienne-
nym opracowaniu. Przygotowa-
ny wata katalog inkunabułów
i druków XV wieku⁺ dr Euge-
nia Kurkowa, kmała 1/2 II
1920, która od 1924 r. do marca
1950 r., tj. do przejścia na eme-
ryturę, kierowała działem Sta-
rodruków. Jej kopia tej pracy,
spokreślonej w formie kartko-
wej dr Kurkowa posiadana tu

* Za życia
dr Kurkowa
nie zgodziła
się na prze-
kazanie ka-
logu, odmówi-
ła jej propo-
zycji i karta-
k, że katalog
wykreślić.

siebie* i kosztat on starodopu-
dobnie po jej śmierci. Nabył
wrony foren k. Ossolinerykiew
/m. i. dr Wacław Osiewicz i
mgr Lefia Rogalina odwróci-
li je state dr Kurkowa),
Nosi kenna i warych foto-

cośmicko delegowanych na ba-
 dania we Lwowie udato by się
 uzyskać, a co najmniej prze-
 wieki, rękopisy po de Eugeniu
 Karłowej. Stanowitby one
 jedyny cenny informator
 dokumentacyjny o starych
 drukach - w dawnym Rocznie-
 miu do 1600 r. - w lwowskim
 Ossolineum.

Droga trudna ale celowa by-
 łoby wykorzystanie Biblio-
 grafii i adnotacji o niej u F. Eitcheke¹⁾
 przechowywania druku po i podanej tam
 opisie bibliograficznym. Po-
 równanie tych opisów z ob-
 cym katalogiem, przy morgle-
 dniem prowadzeniu druku
 pozwoliłoby skierować się
 w lwowskim nasobie i stwierdzić,

ile z niego przekazano.

Bardziej praktycznym byłoby
przenieślenie na kartki kata-
logowe spisów z Estreichera
z uwagi Essol i stworzenia
z nich kartoteki druków histo-
rycznych. Można by przy pomocy
tej kartoteki wykonać druki
unikalne z kolei dotrzeć do
ich odryskania, względnie
badać reprografii.

Względnie pełna ewidencja po-
statały druki nieopracowane.
W czasie wojny polyskano
przez Biblioteki Pawłowskich
starodruki z Biblioteki Desi-
deryjskich tzw. Poturyskiej
od jej pierwotnej siedziby
i ze zbiorów bibliotecznych
arcybiskupa króli osmiańsko.

* Względnie
Pawł. wy
Pawł.

Katolickiej we Lwowie, ks. Józefa
Frederowicza.

107

Stare druki stosunkowo w znac-
nej ilości zostały przekazane
do Strażnicy, w 3 transportach
tym licząc 42.606 volu-
minów/mie powyższych inwen-
taryjnych. Obecnie braku oso-
bnego inventarza i innej
podstawy kwalifikacyjnej
rok 1600, a nie 1800 jako
koncowy, trudno określić jaki
procent stanowi to 42.606
woluminów w stosunku
do ogólnej ilości starodruków
Ossolineum we Lwowie.

Dotychczas starzy druki miały
starannie skompletowaną
bibliotekę podręczną o dużej
wartości. Wystarczy wymienić

część wielotomnego dzieła
 „Vollständiges Bücher-Lexi-
 kon“ & Chr. G. Keysera (Biblio-
 teka Wrotawska kryska
 to dzieło niekwaterne od egzem-
 plarna lwowskiego), M. Holta-
 mann i H. Bohatta „Ano-
 nymen Lexikon“ i tychnie
 „Pseudonymen-Lexikon“.
 & polskich przede wszystkim
 pełną Bibliografię Ešteichera
 Ossolineum posiadało jej
 kilka egzemplarzy, w tym
 wspomniany już katalogowy
 z adnotacjami. W latach
 wojny i powojennych ilość
 egzemplarzy doszła do 13.
 W r. 1955 próbowano nawią-
 zać stosunki wymienne
 i m. i. kryskai egzemplare

dawnego *Estreichera* za świeżo
wydawane dalsze tomy, po-
trebne precyzyi *Wiedzkiej*
Biblioteczce Akademii Nauk
dla kompletu. Niestety, wymia-
na została skierowana przez
Kijów (w ukraińskiej stronie) i
nie doszła do skutku.

F. Druki nowsze

określnie podać ilość wolumi-
now druków nowszych, nawet
dla których kaimmentaryko-
wanych. Ogólna ilość obliczona
na około 500.000, ale pomimo
tego trzeba tę ilość o stare
druki, napisywane rękami,
Odrębne obliczenie, poza inku-
naburami i drukami XVII wieku,
nigdy nie było przeprowadzone.
Nie były też zarejestrowane dru-
ki nieopracowane; na podsta-
wie dokumentów wplywu
obliczono je tu około 20000,
tak że ogólna ilość druków
dochodziłaby do 700.000.

Nieścisły są druki opaco-
wane w 2 magazynach, tj.
Kraj i Wielkiej Książnicy.

111
Należy najnowszą porządnie wery-
fikować księgi i przebrać
dokumenty fundatora, a więc także
całej XV-wiecznej, o najmniejszych
numerach.

W obu magazynach zbiory
ustawione były według numerów
surrens na wysokich drewnia-
nych regałach. Stwierzono koniecz-
ność stałego podługiwania się
drabinami, a na skutek braku
miejsca dodatkowego podwyższenia
regalów. Drewniane półki były
ciężkie, z twardego drewna. Podwieszano
takie półki na
bezpieczniejsze od metalowych -
twarde drewno w razie pożaru
nie zapalało się łatwo,
a jeśli już gdzieś kapłony, np.
kiszki, nie przewodziły gorąca

tak jak metal, więc mnie powo-
dowało umieszczenie księżec na
tym regale.

Druki nieopracowane leżały
w pomieszczeniach kamienicy
sapierskiej, nieopodko-
wane, bez żadnej partiami-
ny ich pochodzenia, komplekso-
wo dla każdego czasu try ma-
bytku. Należał mi się do-
kładny opis każdego druku
i niewielkiej ilości personelu
opracowanie druków było ogrom-
nie powolne. Wpisywały więc
do inwentara raczej celowo ku-
rowane książki, jedybytki
& rymiany. Przeszły też kilka
tytułów nieopracowanych, i dać się
był niewielki. Stosowałam opar-
owanie całego regału jako

całości i konserwację miejsca w in- F W latach
wentarium. 1940/41 na

Jak wspominałam w poprzednim skatek pa-
rakodriak w latach 1940-41 wygł- Wydział dyb.

skono je ogólnego magazynu w Katedry nauk-
druki XVII i XVIII wieku. Okres były to w ustawi-

niezgodnej w czasie okupacji mu. na pół-
niemickiej pozwolił podjąć kwestę kach stoso-
wainie zadanie biblioteczne, wai system

ty. jako przewodnic skontrum Lutters, ku-
Generalne w głównej wielkiej jeltine nie

Książnicy. Dny skontrum nadaję się
kniemiemo serstawiemie bibliotek: dla większych

parter książky druki kwestę bibliotek. Przed
i jęgłk, galerię staraję się na skontrum książ-
serionie I piętra kate, dawne ki serstawiemie

nowe kaciote przekształcono ję w/g Lutters
na. Kwasopisnia. F walczy ona swo-

staranne uporekdkowanie ma. je numerowane
galyne nie pretswato stugo. miejsce.

Gdy na wiosnę 1944r. front
walk coraz to zbliżał się do Swo-
wa, na miasto zaczęły spadać
bomby. Największe bombardowa-
nia miały miejsce 9 kwietnia
i 1-2 maja. W obydwóch
wypadkach budynki Cassel-
numu silnie ucierpiały, pięć-
setny zaś wypadły od podm-
chu dachu i skona, na drugim
razem bomba trafiła w ścig
magarym demoluując półki,
zwalając książki w jeden
szronny stos razem w grudem
z potamranym drewnem.
Klimo szybkiej pomocy i
pracy całego personelu fary
wybieraniu i przysyłaniu
książek kilku tysięcy z nich
nie udało się uratować.

Ocalate treba bylo nestosowai
 w miejscach bezpiecniejszych
 wykrykujac nawet piwnice.
 Nawiasem moze stwierdzic,
 ze piwnice byly w Ossolinie
 wygodne, szerokie, przewietrne,
 kryte sie pod samym ma-
 symem fajfakerym. Do wojny
 silytkowane byly przez dru-
 karnie na sklad fajfetu.

Jeli idzie o strukturytyke,
 drukis nowszych, to odpowiedz
 one w petri zasadzie kicerna
 drukis dla Bibliothecae Patriae.
 Wren paty pras istnienia we dwu-
 wie Ossolinie symbolizowalo
 w tym względzie w Biblioteke
 Jagiellonske.

Wardro statamine nebram byly
 drukis humanistyczne polskie

do którego terenie dawniej Przekupso-
 wiczyńskiej, ale szczególnie
 kompletnie były zbiorcy w Galicji.
 Nadsyłały bezplatnie swe ^{publi-} wyda-
~~nia~~ ^{nia} wydawnictwa lwowskie,
 tarnobroski, stryjskie, koto-
 myjskie, jasielskie, tarnowski
 a nawet w Świdka Jagiellońskiej.
 Stąd Biblioteka uzyskiwała pełne
 serie Biblioteki Nowaki, Dukki,
 Karola, Kęsta, Macieja, do mien-
 szej w nakładzie druki Jelenia
 w Tarnowa i in. Ofiarodawcami
 tych dzieł byli też ditekau i
 naukowcy lwowscy. Istniał
 niepisany zwyczaj, że każdy,
 kto korzystał ze zbiorów swej
 usług informacyjnych Ossoli-
 meim, przysyłał w daremny
 sposób.

Z inicjatywy Kurstowa dr Karimie-
 wa Tyrkowskiego Towarzystwo
 Przyjaciół Ossolineum podjęło
 w 1930 r. akcję porządkowania
 od swoich członków odbitek ich
 prac drukowanych w drzewach
 i biogramach i prasopiśmiach:

Odbitki nie są rejestrowane w bi-
 bliografiach, niegdzie niekiedy,
 nie są też dostępne w handlu,
 umykają więc wprost uwadze bi-
 bliotekarzy. Przybyły od daw-
 n członków znaczenie pomniejszych
 zbiorów Ossolińskich. Akcja trwała
 do początku wojny 1939 r.
 Łaty ten materiał pozostał, niestety,
 we dworcu, przy pakowaniu
 wybitano bawieniem całej masy
 wiskie. Dowiadano na to przegłębne
 uwagi, bo odbitki miały unikalny

charakter i ogromne bibliografierne
 we Annalenie, mogły się stać nie-
 kważą dokumentację uzupełniają-
 cą dorobek naukowy do 1939 r.,
 jeśli wrzucić pod uwagę, że przed-
 stawiciele nauki w więzieniu
 poświęcili swoje księgi, a nawet
 rękopisy prac, nie powołując się
 na niewolniczą sytuację, a w rzeczywistości
 stając się wola, jaką ten ksiąg
 odbitek mógłby tu u nas ode-
 grać. Dotarcie do sygnatur odbi-
 tek byłoby możliwe tylko przy
 udostępnieniu obydwóch po-
 restatych katalogów, alfabetycz-
 nego i systematycznego.

Bogaty i dobrze uzupełniony
 był zbiór druków emigracyj-
 nych XIX wieku. Były one
 naderstano wyczerpane do Eschmierzim,

albo pralarty sie tam je kuzetarni osobitymi emigrantoi, nie wymieni dla przykladu tylko Jeki Nabelaka.

Ciekawy kuzet stamwito kilka tek je Mikiewiczanami. Gawie-raty one drobne wydawnictwa, ulotki, publikacje mtodrichois wydane je skazyj przeniecieniu grechois Mikiewiczis na kawael w 1890 roku. Chci drukois byta skatologowana na dawne sygnatury eschidnickie, wci niekatologowane. Merliwie, nie nebrano je na wytyw Mikiewiczonicta, otwaste 25 listo-pada 1940 roku, choi jedna je orga-nizatorka wytyw⁺ dr Maria Bielanka-Luftowa nie rozjednata tek. A la-sach 50-tych kawastoi tek kosta-ta jeimeintarygowana i sprowo-nana na nowo; kaski katologue

międzynarodowego formatu, głównie
i odbywać mający około 3 skrynek
katalogowych, tworząc kartotekę
informacyjną.

Większe zbiory zawierają bardzo
wiele dzieł Mickiewicza, zbierane
dla Towarzystwa im. Adama Mi-
kiewicza i redakcji „Pamiętnika
Literackiego”. Materiały te starano
się skryje pakując zbioru do Polski
starano się wabrać wytwórci.

Nie mniej bogate były kasoby doty-
kające Staszackiego. Pierwsze druki
wędrują w materiałami emigracyj-
nymi, wiele data matka Staszackie-
go ~~przekazując~~ skłomca Bécu prze-
kazując rękopisy i pamiętniki po-
sym, skupiał druki następca
kuratora Antoniego Matecki, gdy
opracowywał monografię o Staszackim.

dojeżdżając tym wólc i wadunok
 k matki - ofiarodawcy, wreszcie
 wiele niebrano w okresie, gdy Niktoś
 Gahn w stulecie urodzin poety
 przygotował w Ossolinum ~~to~~
 w 1909 r. wystawę stanackiego
 i opracował bibliografię.

Było to wtedy w Ossolinum, że
 kupowano książki i materiały
 potrzebne pracownikom do wy-
 branej przez nich tematyki nau-
 kowej. Istniało tu sprzeczanie pierwot-
 ne, z jednej strony kasoby Osso-
 linum podsuwały tematy prac,
 z drugiej kętybiem tematu
 wpływało na uzupełnianie biblio-
 teczki. Nie jest więc rzeczą przypadkową,
 że p dala od Poznania, Marus i Nat-
 mi usytuowana biblioteka lewarska
 miała przebogate zbiory druków

stamtąd, dzięki Hajichowi Ke-
tryńskiemu,

I wciąż już uważam, że
jak Sacerz śledził synki i stu-
kał sposobności nabycia dyrektora
Ludwika Petracki pamiętając
po Synacy, Krasickim, Teatralskim
i także ~~reżyserskim~~ i małych druków
wydawanych przez siebie Sierżu-
łki i Kasztanowa. I narysowa-
łem pamiętam pp. Małki i do mnie dru-
ki Kasztanowa - niech po otwarciu
Książki drukary i większe druk-
rytary, dygnane, na otwarciu
teatru wielkiego w Szwajcarii w
1900 roku.

Małystawo Jacek Krasicki
kbielal filmie sławia, Kras-
mierz Tytkowski polskie i obce
wydawnictwa do epoki Nanków

i wojen srodekich. Prawo ka-
 dama kakuzen mieli i miedzi,
 skromniejsi gazetownicy, np. ja
 wprowadziliam do Biblioteki wiele
 dzieł p ~~ka~~ dziełiny spie-
 ki nad dziełkiem.

By kakuzash uwzględniano
 ten potrzeby, wydawnictwa i jego
 autorów oraz wybitniejszych
 statych przytemników naukowych.
 Wydawnictwo ~~to~~ posiadało biblio-
 teke księzkarni stryżnawin
 to wyzniany i wykorzystany
 już w praz. W latach trzydzie-
 stych wydawnictwo stryżnawo
 lub wprowadzało wiele podziemi-
 ków srodekich p zagranicy jako
 materiał podręczny dla swojej
 redakcji podręczników. Uaty ten
 koszt, więcej kła pomny i piękny

przekazało jesienią 1939 roku
 Bibliotece. Wydaje mi się, że
 nie został on przekazany Polakom,
 skoro już przesłano do druku obę-
 mu, waz jeszcze przypominając,
 że Biblioteka otrzymała ich
 mundstwo dzięki dośkonale pod-
 gawianianiu wygnania. Wytkni-
 nił się tu sing. dr. hab. m. s. c.
 m. i. Kucior⁺ dr. Bronisław Kravick
 Kucior⁺ dr. Karimier Jyskowicki
 i⁺ Lofra Gostomaska. Systematycznie
 nadziane publikacje powołują
 kompletować latami większe
 zespoły i⁺ dtugie serie oraz ciągły
 wydawnictwa. Szczególnie wazne
 naukowe przedstawiają, ciągły
 sprawozdani instytucji i⁺ towarzystwa
 naukowych. Do najstarszych należą
 materiały przekier.

Leniny i Madki jest zbiór sprawozdań parlamentu angielskiego.

Przytanie ich uzyskał w czasie pobytu w Anglii kurator Biblioteki w Geny Lubomirski; po I wojnie światowej uznano je za pamiątkę baronia na studiach naukowych w Anglii profesora dr Stanisława Kot na prośbę kuratora de Karmiera Tytkowskiego.

Keddyj mojej orientacji większość wymienionych wydawnictw ^{wszystk} zostało we Lwowie.

Ogółem we zbiorach opracowanych przesłano do Kwatery w d-ku transportach 27. 381 voluminów druków prasowych i prasopism. Komentarzowaani tych druków we Kwatery w oddzielnej partii inwentarza, zachowanie sygnatur lwowskich

i kaprooadrewnie „kapitulary”
 pownoli na odpowiedzi, co p dru-
 ków lwowskich wptynulo do
 Krotawia, Niemozliwe jest
 natmiast skorrientowanie sie, co
 pokrestato we Szwecji,

alteratam sie, ktoroici formy chasa-
 kterystyce nbietow unage, na perowne
 reszety, ktode postaty bez wptynima,
 Niepowetowan, strata, jest pokresta-
 wienie we Szwecji stworzonego pr-
 uaggu dlugich lat istnienia Biblioteki
 warsztatow bibliotekoznawczego
 Niepowonosi, co stania sie k wysy-
 lanymy ksiazkami, kry k najda
 sie jeszce kiedy w Ossolinum,
 kry more kostane wyproszone
 po innych bibliotekach, sklamialo
 pracownikow do perownej ostroznosci.
 Porozataty wiec we Szwecji podstarawie

polskie wydawnictwa bibliograficzne,
 jak Bibliografia Polska K. Estreichera,
 Bibliografia Historii Polskiej S. Finkla,
 Bibliografie Bibliografii Polskiej
 H. Galma, Bibliografia literatury
 polskiej (w zeszytach), Literatura
 Polska G. Korbuta, przewodnik
 Bibliograficzny (część egzemplar-
 ny), Księga, Urządowy Tytuł
 Druków... a wiele innych po-
 mniejszych star sżereg bibliogra-
 ficznych. Część z nich poddałam
 pracy sżawiarstwa starych druków,
 skrośaty encyklopedie, słowniki
 tematyczne, informatory.
 Dla Biblioteki Ossolinium we Wro-
 ctawiu brak tych wydawnictw
 dał się bardzo szybko odremować.
 Były Ossoliński księgarbiot kawie-
 nał przede druki sżenne i ładnie,

książki zostały przekazane bez ka-
 talogn, prace, spisu bibliograficznej
 trzeba było wykonywać od nowa,
 przy czym wynikać się trzeba było bez
 pomocy bibliograficznych, póki nie
 uzyskano w trudem w innych przed-
 tych wydawnictwo. A Ossolineum
 ma Wrocławiu było pierwsze jedyne
 bibliotekę posiadającą książki polskie.
 Główną sytuację księgozbioru utworzo-
 nego w 1940 r. Gabinetu Bibliotekomna-
 stwa. Do księgozbioru zostały podarowane
 częściowo wydawnictwa z Biblioteki
 Podziemnej Wydziału Pracy i Nauki
 Ossolineum, oraz w znacznej
 liczbie książki z bibliotek przekaza-
 nych w prasie wojny i datow. *Wiercimy*
 Gabinetu dr. Stanisława Łajdeckiego sam
 spakował cały księgozbiór Gabinetu
 licząc się z tym, że większość biblio-

tek zostata przerwana i nie ma
bibliotekoznawcy moze mied
prawie unikalne znalezienie.

Szybota i pakowania ksiazek do
Polski dokonowali pracownicy
Ossolineum pospiesznie, aby jak
najwiecej, wlasnie bez okreslonego
planu, wedlug własnego uznania.

Pakowano przede wszystkim polskie
XIX i XX wieku, druki polskie emigre-
cyjne, druki radkie, pierwsze wydanie,
kbiotowe wydania drucz, podkresniki
i monografie w literatury. Przygoto-
wane do spakowania materialy
zobacz dat starosciu de Jarostaw
Janicki, doskonaly kwaraca piemin-
nista, szczegolnie polskiego jako
byly bibliotekarz Biblioteki Univer-
syteckiej we Lwowie, od 1944r. praco-
wnik Biblioteki Akademii Nauk URSR.

Kładre nadbrzeżskie pastregły, nie nie
 podlegają porokaramin, tak samo
 jak przy starych drukach, kszarke
 w terenie & SRR lub tych terenów
 dotychczas. J. Jarostan^{Janurak} przy porokla-
 dzie jak bardzo wiele w wybranych
 kszarke odruwat, xresitę nie tylko
 w pastreżonego waktresu. Mimo to
 w nowych drukach prywatnych poroka-
 rano do Polski około 40%, udatę się
 ten porokymie trochę wydawnictwa
 lwowskich i pastreżonych terenów
 dotychczas. Po poroku do porokaminy
 jak usuwato się co mięso w drukach
 celokominy, gdy J. Janurak nie indiat
 a w miępie ich doktadano omniej
 cenne druki uprednio w tym celu
 porokaminy dla wytwornama liuby
 porokaminy.

Kładre porokaminy we Lwowie

zbiory Biblioteki im. Pawlikow-
skich jako niewymienne imen-
nie w akcie darowizny narodu
ukraińskiego dla narodu polskiego,
za książki ze zbioru Pawlikow-
skich miały stać, nie osolin-
ską piśmi.

W podlegatej również darowa-
niu "Polska Biblioteka" Pawłow-
skich, która ona też do Biblioteki
Akademii Nauk U.S.S.R., mieszczącej
się we własnym gmachu przy
ul. Tyjejskiego, na rogu ul. Sykstuskiej,
obecnie znajduje się tam Kabinet
Sztuki. Biblioteka im. Pawłow-
skich miała i w tej dziedzinie zbiory
i była przystosowana do przechowa-
nia. W roku 1939 r. dyrektorem jej
był dyrektor lwowskiej Biblioteki
Uniwersyteckiej, dr Rudolf Kotula,
(zmarły 11 X 1940 w Kazachstanie),

pracownikami dr. Hładystaw
Bandura, o którym już pisałem
w dziele rękopiśm., tam bowiem
był potem zatrudniony, i dr. Ro-
mund Strykowski.

Dr. Kotula dał sreżeg informa-
cji drukowanych o Bibliotece m.
Baworowskich, a to: w wydawni-
ctwie „Publiczne Biblioteki lwowskie”
Lwów 1926, „Biblioteka Fundacji
Wiktora hr. Baworowskiego”, „Ka-
talog inkunabułów Biblioteki
Fundacji W. hr. Baworowskiego,
Lwów 1932, „Księgi rękopi-
sne i starodruki zbioru wielko-
polskich S. Czarneckiego”, Lwów 1933,
które to zbiory dr. R. Kotula nabył
w 1914 r. dla Biblioteki Baworo-
wskich.

Profil Biblioteki Baworowskich

pokrywał się, chętnie w profilu
 Biblioteki im. Ossolińskich, był jednak
 niemiecki; gromadzone były dzieła
 z zakresu humanistyki, głównie
 historii i literatury polskiej. Dobrze
 zachowane i pięknie opatrzone
 książki są miewały dubletami w sto-
 sunku do pozostałych ^{ty} (we dwóch
 egzemplary Ossolińskich. Dlatego
 odryskanie tej Biblioteki dla
 Polski, nawet nie dla Wrocławia,
 miałyby dla nas duże znaczenie.

He. Inwazje Niemców k. prarodzinie
 Biblioteki A.N. USSR, obecnie
 emerytka, mgr Lefia u Kotulcis
 Fogalina (ul. Sobob 13, ul. Tyurkuna
 30 kb. 3), córka Rudolfa. Jej informa-
 cje mogłyby być cennym wkładem
 w naszą wiedzę o Bibliotece Funda-
 cji Baworskich.

Ossoliński dnia druków prawa
 dr. kustosa Hadystaw Kistocki,
 zatrudnionych było nasze kilka
 osób, cześć pamiętających się. Właściwie
 wszyscy przedchodziliśmy przez ten
 dzień porządnej opłacowaniu. Katalo-
 gował i dr. dr. Stanisław Rzyckiowski
 i dr. dr. Kiedziński, i Stanisław Pril-
 mann, i pierwsze piśmie w Biblio-
 teczce Książeczej Uniwersyteckiej
 i Kofie Gostomska, i red. Helena
 Kiedzińska, i Hadystaw Skolergas,
 i Józef Stawinski, i Emil Hebetyma
 i dr. Bronisław Fichter. Też autografy
 zachowały perestate we dwadzieścia
 katalogowe, a wyformowały się wśród
 nich kartki pisane pięknym, try-
 telnym piśmie przez mgr. Helenę
 Kiedzińską. Kartki katalogowe to swiste
 spuścizna po wszystkich pracownikach.

B. 1) Uzasopisima

Uzasopisima to dzieła, których po-
niósł najpoważniejsze straty, ka-
ktad Narodowy im. Ossolińskich
stracił się posiadaniem jednego
z największych zbiorów uzasopisimie-
niowych. Niepodważalnie z nim mogła
tylko Biblioteka Jagiellońska, przy
tym należnie od bieżących nabytków,
to jedna to druga biblioteka wyka-
rywała niekwalne nadwyżki tytu-
łowe.

Spół uzasopisima decemrat funda-
tor katedru, sebrał ich wiele i
prekarał w swojej bibliotece. Domi-
nowały w tym zbiorze uzasopisima
dzymu czteroletniego.

W późniejszych latach pabręty na-
płynai pisma literackie, w których
pisynali try potracwali Ossolinierzy,

a potem prasa w najcięższym
 znaczeniu tego słowa, przede wszystkim
 w terenie Ł. Galicyi. Lwowo było pierwsze
 stolice prowincyi i tu obok Krakowa
 skupiało się życie kulturalne i po-
 lityczne.

Jednak ambicje Ossolinium było
 kulturalnie oddziaływanie na
 całą Polskę. Powstawały liczne wieżki
 kreto natury osobistej, w Polakami
 w Królestwa Polskiego, Litwy i innych
 ziem zabranych, w Sileska i Pomorze.
 Teżi dady książkowe występy w całej
 Polsce, a w nich liczne tytuły wra-
 zism. Nawet w Pomorzu, mimo że
 skupiało się w swoim kwateronie
 na Bibliotekach Dziatynskich i Fun-
 dacji Kominckiej, pamiętało o Ossoli-
 nium. Stąd np. komplety wrażeń
 tamtejszych w okresie trójcy Lwowa

i poprzedzającego. Kompletę te zna-
 lany się we Wrocławiu, bowiem
 na wiek XIX pakowały pisma do
 wytyki procieli, szczególnie w wojnie.
 Ale najmiej, jak panna rytm, tra-
 sopsim pochodzito z Galicji, kntasze
 prasa lodrienna. ^{z tego tekstu} ~~Sto~~ (ogólnokultu-
 ralne i naukowe z XIX i XX wieku
 były niemal wrystkie reprezento-
 wane w esolinskiich zbiorach, i
 to nie przez lurne rourniki, ale
 kompletne jęgi. Znalazy się
 tu nie tylko humanistycznym sensu
 strito, ale i ogólnonaukowe daję
 pełny obraz danej galicji wiedy, bez
 wnikania w szczegóły. Dla przykła-
 du podam Kosmos, Kieuchisiat
 (Lwowoski).

Bardzo bogaty był zbiór pism mto-
 elixionych, akademickich i szkolnych,

nadziwianych bezplatnie przez redaktorów,
którzy uważali, że zasługują, że piśmo
ich znajdzie się w zbiorach Ossoli-
nceum.

To samo można powiedzieć o orga-
nach towarzystw naukowych i spo-
łecznych, i stowarzyszeniach, in-
stytucjach przez Bibliotekę im. Os-
solnickich do periodiczności.

Kontakty z polską emigracją
deprawowały do podania w Ossol-
nicum ^{polickim} krasopism ^{o. z} w XIX wieku
z Francji, Anglii, Niemiec, całej
północnej ^{o. z} (wydawanych przez emi-
grację polityczną, oraz w XIX, a głównie
X wieku w okresie emigracji) na-
robionej piśm polskich wydawanych
w Ameryce, Polonia amerykańska
prześledziła ich wyplatanie i
miała przekonanie, że Ossolnicum

posiada, części polskiej prasy po-
 łonijnej w Ameryce. Władcy
 o tym list nadesłany w latach
 60-tych do Książa i prosił
 o zestawienie bibliografii praso-
 wisk polonijnych na podstawie
 księstwa Ossolińskich; Polonia (nie bawem)
 wra w swych instytucjach nauka-
 wych pełnych materiałów.

O ile pokrótka wiadomo zbieranie praso-
 wisk, mimo karegia kompletowa-
 nie ich jak przez fundatora i
 kłosa w tym kierunku, było
 raczej wypadkowe karności i wpły-
 wów, to następnie do pracy w Bi-
 bliotece im. Ossolińskich + Broni-
 sława Kwarnika w 1877 r. stało
 się momentem systematyzacji
 w tym dziele Kaktadu. Broni-
 sław Kwarnik przekształcił w Osso-
 lincum

41 lat (smart 19 V 1918) i stowu-
kowo wkręćnie powierano mu
spierkę nad zakupem książek
i czasopism. Książki w miesty-
chano dokładnie filmował sy-
stematycznie i kompletnie nad
syłania czasopism, a także roz-
sreki i na wydawnictwa obec.
Władit też treści bieżącej prasy. Poko-
stawił kartotekę wyliczając i napi-
sków czasopiśmiennych; m. in-
wentara kolekcjonerskiego lwowskiego
Ossolinium 6324; miesty, karto-
teka pokostata we Lwowie.

Wojciechowi Kętrzyńskiemu na-
wobiera Ossolinium bogaty kolec
czasopism ^{zobliki} w kabinie pruskiego,
szeregówne w Tomowa, Katinii
i Słaska. Wobec przerwania zbiorów
na wspomnianych terenach se

141

to dziś porzyje unikalne, wymienię
tu niektóre: Dziennik Bydgoski, Dzien-
nik Pomorski, Gazeta Słaska,
Gazeta Mazurska, Gazeta Olsztynska,
Gazeta Mazurskiego, Gazeta Wielko-
polskiego, Mazur, Nowiny Śląskie,
Nowiny Karminskie, Pelgryma
& Pelgrima i zapewne inne, nie
bylem bowiem zapominał o wy-
stępujących nam, krzyżkach te porzyje
porzywały, nie Słowia, mimo że nie
dotyczyły kastrowanych terenów
am. skrewu (po 1917 r.). Słódre, że
pewno, rolę odegrał tu format,
utrudniający pakowanie, a dla
nas. Polaków pakujących przez ka-
żde dursz ilości miejsca porbywa-
jącej mowności kadrami spotęj
siłyby tytułów.

Peter Szwed, „darsio” znalarty sie

tylko niektóre rozrywki i dodatki
 mniejszego formatu, jak dodatki;
 „Dziś” do Gazety Gdańskiej, Ewan-
 gelik do Gazety Ludowej z Etku,
 Gosi do Gazety Olsztynskiej, Czynisko
 Demowe do Nowin Państwowych,
 Skłótko do Gonia Wielkopolskiego.
 Zgromadzone też jako książki ma-
 sepiśma formatu in 40, a nawet
 in 8, np. Ekreta Lecha, Swiadcze
 Wierzyńska, Przyjaciół Suda Lecki,
 Skłótko Narodowa Włotyno.

A okresie do-życia międzywojen-
 nego wzd. Kierypaspelityj Polskiej
 przyznał doktadewi Narodowemu
 in. Osselin'skich przesiewy egrem-
 plark obowizskowy (1927?). Niestety,
 skrupyłość personelu nie pozwoliła
 na state porządowanie piism k egrem-
 plarka obowizskowego i na uprzedo-

dremie ich do zbiorów skatalogowa-
 nych. Do opracowania wybrano
 tylko pisma naukowe i kulturalne,
 przede wszystkim, stanowiące większość, nabytków
 w egzemplars obcejęhkowego ma-
 gazynowano na stryżku na pię-
 tnie przy ul. Chodaków prowadzą-
 cych do Wydziału Historyczny. Po objęciu
 Ossolinicim przez Akademię Nauk
 ZSRR laty ten zasób został pre-
 niesiony do kamienicy przy ul. Oss-
 linińskich 11 do zbiorów w konen-
 tracji.

Ze względu na pastwienie odnośnie
 temu, * którego dotyczy materiały,
 sterowane i do przechowania, Polka
 nie otrzymała żadnych pism
 lwowskich ani wchodzących
 skich. Obecnie istnieje w naszej
 bibliotece brulionowej katedry

pism lwowskich, opracowanej
 przez Dział Własopisim formy aktyw-
 nej konsultacji z następnego dyrektora
 dr. Franciszka Łyżerkońskiego, a
 kontynuowanej przez Dział Infor-
 macyj, nie podaje tu żadnych
 tytułów. Ograniczę się tylko do stwier-
 dzenia, że Biblioteka Ossolinum
 we Wrocławiu nie posiada ani jed-
 nego drzemnika lwowskiego w kom-
 plecie, a są jż pisma, których nie
 ma w całej Polsce.

W czasach austriackich egzemplar
 obwarunkowy w Galicji strzymała
 Biblioteka Jagiellońska, ale i tam,
 jak stwierdzono, nie ma komple-
 tów drzemników, nawet urzędowej
 poręczy Szerey Lwowskiej. Skrajnie
 ważny dla przemiana ruchu demo-
 kratycznego w Galicji, na polsku

XX wieku drzewnik Kiek Nowy re-
 ferencjonowany jest w Ossolinum
 i w innych bibliotekach polskich
 lubnymi tylko numerami i nie
 istnieje możliwość odtworzenia
 przez Bibliotekę Narodową nawet
 sztukami mikrofilmowej całości,
 starania dyrektora Łbigniewa
 Jabłońskiego i Franciszka Pajęk-
 kowskiego w Radzie Chęskiej, które
 w okresie przynależności do mo-
 narchii austro-węgierskiej stryżmy-
 wała egzemplarz obowiązkowy i k
 lijs, nie dany jak dotąd, mimo
 przychylnych warunków, wyników,
 Dla skompletowania pracy polskiej
 potrzeba nie tylko sięgnąć do ogrom-
 nego rezerwuatu lwowskiego, a tym
 samym porokumienia się na szkodę
 Akademii w odzwiednieniu p
 ymnikami

o Moskwie, spad może być skie-
dowany ~~odpowiedzi~~^{stwierdzeń} nakaz do Kij-
wa i Szwecji.

Exsertę i nakazów nie trzeba. Wreck
Szwedzka Akademia Nauk (or
Moskwie może przysłać odpowied-
nich egzemplarzy ze Szwecji i
prekazać je Polsce w „dobre”.

Jak przenieść stało się w miastie
Wieronska, „Trybuna Ludu”
które Szwedzka Radycki ofiaro-
wał w 1955 roku w sprawie wa-
rystesii ku prei Mikiewicza nam
- ze zbiorów Ossolinum.

Myślę jednak, że metoda ta ma-
wiadłaby przy masowych foreka-
kach, powinna jednak być suge-
rowana przy okazji wszelkich
ocznik historycznych.

Chętnie w rezerwuaru ludow.

skiego w miłym mi natury
 warunku stawianego przy „dare”
 dla Polski zachowania części
 gdańskich ksiąg na Ukrainie.
 Dzięki zbiorom przekazanym
 do Biblioteki Akademii Nauk
 U.S.R. we Lwowie & innych biblio-
 tek kazał pisma lwowskie zna-
 lazły się w niej w większej & dziej ilosci
 egzemplarzy, np. wspomniany
 Księg Nowy a i w egzemplarach.
 Ponadto Biblioteka Akademii
 posiada szereg pism & innych,
 peralwowskich środków method-
 niogalijskich, wntarsa & kotomyj,
 gdzie wyszłoby jedno & pierwszych
 kawodowych pism naukowych,
 stanisławowe try stryja & niekiedy
 redagowanym przez i. kohna wyda-
 mictwem & XIX w. pt. Lwowie.

Tarnopolska kryma, poimajuse wo-
 jewodstwo tarnopolskie była ter-
 nem esadnictwa polskiego i wy-
 karzana sie polskimi publikacjami.
 We Lwowie i w Katalpolsce kulhu-
 rnej wychodzilo wiele tajnych pism
 komunistycznych. Omalu je
 ukraiński autor Jarostaw Jarkin-
 wicz w pracy „Dziwiozpacziwui
 newazruk kanyucimurnoi nro-
 zpecubnoi nperu Soboba 1917-
 1939” * z lewicowych pism jednych
 porostaly we Lwowie literacko-kul-
 turalne dygnaty redagowanu przez
 Halina Korska i Karola Kuryluka
 ora Trybuna Ludowa wydawanu
 przez calem Lwowy PPS przez Jana
 Skrzytka.

* Odb. z dziala bibliotecznego pt. „Ziemopii
 rebarozumionoro pyay z Sobobi” Lwib,
 1957 A.H.
 & Katalp posiada dekomplet nabyty.

Jak wspominałam na początku
 rediaku, naszpierniła w wyjątko-
 wo małej ilości trafily ze Lwowa
 do Krocziarowa. Będziem poka ogra-
 niczeniami terenowymi kaistmaty
 tu kastrakcyjne natury politycznej
 w stosunku do prasy po 1917 roku,
 tj. po wybuchu rewolucji październi-
 nikowej. Ksrystko, co krytykowało
 rewolucję i władzę radziecką, było
 zakazane dla udostępniania,
 knalaki się powinno w tzw. spec-
 fendirie, tj. bibliotekach kastrakcyjnych
 i w żadnym wypadku nie mogło
 wyjść poza mury Biblioteki Akade-
 micz. Nauk U.S.S.R. Tym samym
 cała prasa dwudziestolecia poka-
 stała we Lwowie. Takas obejmował
 pełny ciąg danego tytułu, nawet
 kserniki sprzed 1917 r. Tak np.

Gazeta Szwedzka, która ponad
wiek wychodziła we Szwecji, nie
względnie na lata 1917-1939 nie
podlegała cenzurze.

Szakal można było ominąć prze-
glądając treści oświadczeń, ale
ani nie było na to czasu, ani
wyłączenie inkwizycyjnych
partii nie kazałoby by pozosta-
wieniu cenzury we Szwecji
wobec stosowania zasady natry-
mania całego tytułu. Wystąpienie
mogłoby być piśmiem w katedrze
„Krytyka”!

Należy wobec ustalenia się w Pol-
sce nie tylko władzy, ale i poglądów
sejalskich, stosunek władz
radzieckich do problemu
cenzury tzw. „sędziwych”
druków oległ piśmiem, ich

księga nie jest już nieberpierna, a
 precyzyjnie może stać się źródłem
 badań historycznych nad stosun-
 kami polsko-radzieckimi.

"Datowanie" pewnej ilości ma-
 sów powonien tej utatwri fakt,
 że przeważnie są one reprezentowane
 przez kilka, co najmniej
 dwa, egzemplary - katalogowane
 i koncentrowane. Brak braku
 miejsca są zastępowane i jednak-
 tyżnie wyłączone z korzystania.
 Brak miejsca wpłynął też
 w pewnej mierze na wybiera-
 jących materiały do skryń,
 chcąc wybrać jak najwięcej
 nie usiłovali forsownie tra-
 sypionnienicznych foliów.
 Skąd stała się wielka, aby
 do naprawienia.

Kierowała
 Działem Urzędowym przed laty
 okres dwudziestolecia do 1939 r.
 dr. Eugenia Kurkowa, która jedno-
 cześnie kierowała się starodrukami.
 Pracowali w Dziale Ewa z Brück-
 manów Kojakowska, Jadwiga Homma,
 a poprzednio Ewa Leś, Eufia Olszewska
 i in. Dział walczył podlegać
 kustoszowi W. J. Kistockiemu.
 Do 1939 r. Dział Urzędowy został
 podporządkowany do Działu Opieki nad
 Pamiątkami, które dział miał po-
 siadać własnych inwentarzy;
 w dwudziestoleciu paręto dezer-
 wował określone partie inwentarza
 na prasie. Tak samo do 1942 r.
 nie istniał specjalny magazyn urz-
 ędowy, ustawiano je według nume-
 rów bieżącego w odpowiedniej kolejności

jednym) w (średniej) w książkami. Soby rekones
 miejscu skawata, iż niewystawiają,
 dalsze torunki uktadano obok regatu
 w stós. Nie nadawano też w kosterom,
 sprawoz. Mniej pokrytne dricnniki
 waberpietano opakowaniem w malmu
 brązowy papier, przeważnie psakujac
 potrokanmi.

Uzasopiana bieżące rektadano i ma-
 garynowano w liggu $\frac{1}{2}$ - 1 roku w ma-
 lenkim pokoju między salą katalo-
 gową a salą im. Petryńskiego.

Później opatowanmi prasopism
 nie miało oddzielnych przepisów.
 Katalogowano je systemem parzy-
 tym w Essolincium dla dzieł wielo-
 tomnych i wydawnictw ciągłych na
 normalnych kartach katalogowych,
 wstawianych następnie do katalogu
 ogólnego.

Przypominam, że dopiero w latach
 1942-1944 wyłożono prasopisma
 w ogólnego signu lichbowego i utło-
 wiono na galerii stairajcej Kielce
 Prigornie; w tym samym czasie wyjęto
 karty katalogowe na prasopisma
 z katalogu alfabetycznego i utło-
 wiono je alfabetycznie w odrębny katalog.
 Skonieczaj, jeżeli prasopisma nie było
 skontrolowane, więc i podział nie
 objął wielu prasy, albo wstąpił nie-
 właściwie w katalog prasopism.

C. Drیاتy : a) mapy i atlasy
b) muzykaliois

O drیاتach tych mogę podać bardzo niewiele informacji. Jako formalne drیاتy powstały dopiero w prasie opisania Biblioteki im. Ossolińskich przez Akademię Nauk U.S.S.R. i uwiaryłowione to tym w 1940 r. przebudowy organizacyjnej. Do tej pory ograniczono się do inwentaryzowania zbiorów tego typu, przy czym jeśli we względu na format wydawnictwa można je było układać na kartki, np. atlasy i spisy słowne, zbiory pieśni, opery i teksty słowne, inwentaryzowano je i katalogowano jako kartki. Tylko one dają się podzielić pod pojęcie kartki pokryte inwentaryzowano w specjalnym inwentarze. O ile pamiętam,

istniał i inwentarz map i d' in-
wentarzu mit / mi uignalo sie
nawo: pbiory kartograficzne i mu-
zykalne.

W latach 1940/41, znalazł nowo utwo-
rzoney Sabinet Kartograficzny, umie-
szlony w budynku głównym w po-
koju pokuskiem. Pracowała po nim
od maja 1940 r. Maria Tyszkowska,
wdowa po kustosz Karimierku,
kamierkata obecnie w Krakowie,
Al. Stowackiego 56, I p., m. 14.

Kawicka krotomierki, mgr.
geografii, ani ona ani ja nie
pamiętam. Wydaje mi się, że
Bettersona. Jako miaryjka omi-
siała po wojnie i wolała jechać Niem-
ców przedwojennych i ukryć się.
Nigdy już potem nie potknęłam
się na nią. Jakiś czas zatrudniona była
później kartograficznych biurach de kofie
Kroblewka, kam. Słowie, ul. Chłopu-
skiego 7.

Zbiór mut z Ossolinium nie
 był abyt duży. Lawredat wiele
utworów ekologicznych, np.
Kantat; o nakwisk przy prze minam
sobie Minchajmowa i Likotcinia,
Soltysa Mierytawa. Nadod mut
znajdowały się i poręby powielone,
a nawet chyba z kopisowniami.
Do wybuchu wojny w 1939 r. wpłynę-
ła do Ossolinium biblioteka Stru-
nickich prawierająca knowania do
wnykalii. W latach 1940/41 na-
kreto organizował Gabiniet Muzyczny.
Dr Pajarskowski podaje, że przepracował
w nim 5 osób. Ja nie sobie nie
przy prze minam, ani gdzie się znajdo-
wał, ani nikogo z pracy jących, ani
co stało się z zbiorami.

Dział Koncentracji Druki nowe

Obok zbiorów opracowanych Biblioteka im. Ossolińskich posiadała ogromny masz nieopracowanych księzek i prasek. Też ich ilość przekraczała 100.000 voluminów, a po doliczeniu tenich prasek dochodziła do 200.000.

Niemniejże opracowywana w tym czasie w Warszawie była wielka belgijska Ossolineum, prowadząca też niekiedy wycofywanie wierszytych depozytów, a nawet datów. Np. biblioteka Piotrków w Polsce jako American podjęła na Ossolineum, radziła i duma dyrektora Bernackiego, starannie ustawiona w pomieszczeniu w gm. szu. głównym na I piętrze, (kajetym

159

pożniej przez Bibliotekę Państwową
skich, ale nieopisane, zostały
po utworzeniu Biblioteki Naro-
dowej zabrane i opiszane tejże
Bibliotece.

Brak stały funduszy i niemożności
wzrostem ilości personelu, jak
tego stosowanie bardzo dokładnego
opisu, nie pozwalały, jak już na-
mawiałam uprzednio, na kształto-
gowanie większej ilości druków,
a nie przystępowo dawano nowościom,
głównie w zakresie, star literaturze
obcej i wyznanej, dzieła w kaloku
nieopracowanych ciekawych, i to wcale
nieświeżych wiadomościach.

Mieściły się bowiem w kamienicy
Gajewskiej naprzeciw gmachu
Głównego w kilku lokalach mieszkal-
nych, w niekwaterowanych i przepięknie

nieprzystosowanych do celów bibliotecznych. Legaty były stare i jedyne, a dość ich nieoptymalizacja. Toteż tylko część książek spocynęła na półkach, wiele, wstawiając w nich formatów, nieregularnie uporządkowanych była po prostu zastawiana.

Dlatego, względnie jakoby całości składowano oddzielnymi partiami, tak jak je poryskano, każdy dla siebie, zachowując informację o jego miejscu. Gdy znalazł się czas albo inne względy skłamały do podjęcia opracowania partii, inwentaryzowano i katalogowano całości, odznaczając jedynie dublety. Do chwili końca opracowania w sprawie partii nie istniał jeden układ i książki były właściwie niedostępne. Orientował się w nich

w drzewie porzuceniu biblioteczne
ten z pracownikami, który przyjmował
i ustawał zbiór.

Z większych pracy wśród karcenia
nieopracowanych mogą wymienić
zbiory Lubomirskich z Kutyryny,
Chromanowskich z Moczyna, po-
średkowane i opisane w artykule
prof. Jana Jedko. Natkiewicza,
Smiercińskiego, Husiatkowskich - prze-
ważnie opracowane, dosta do par-
lamentu wiejskiego Kozłowskiego,
celem bogaty w działy polityczne i
ekonomiczne, głównie w odnie-
niu do Galicji, bzdury w trakcie opo-
rowania w l. 1938/9, przy czym deko-
pisy zostały już weryfikacje uprzednio
wprowadzone do inwentara, bi-
bliotekę prof. Oswalda Balzera, względ-
nie jej treść nieporównanie jesske

a katalogiem Ossolineum, rekajata
 więc być na wprowadzenie do
 stałego kasobu być przekazanie
 w myśl wyroku sądu odczyszczenia Biblioteki
 Ossolineum w Katowicach, srogu
 spisu i pro krasnych foliowanikach
 Ossolineum i inne, których, nie
 stety, nie jestem w stanie wymienić.
 Cate to bogactwo stało się poddawane
 utworzonego w 1940s. przez Biblioteki
 Akademii Nauk U.S.S.R. we
 dwójce Dworu Koncentracji.
 Jest to serególny, niekmany w na-
 rzych bibliotekach dział. Gada-
 niem jego jest ochrona przed zmi-
 szeniem zbiorów książkowych
 i inn. opuszczonech. Jed pojeń to
 podpadają zbiory księżanych lub
 reorganizowanych bibliotek i
 innych instytucji kulturalnych,

zbiorcy przywrotnie osób natryma-
 nych przy pośredlanych, wreszcie
 zbiorcy faktycznie posruwane przez
 władze. Obowiazek i prawo na-
 bezpieczenia takich bezpaniskich
 względnie niedostatecznie chro-
 nionych zbiorów należy w Urzędku
 Państwowym do Bibliotek Akademii
 Nauk, przy czym każde drżało ma
 podległym sobie terenie. Organem
 spełniającym należące Akademii
 zadania w sprawie drżały kon-
 centracji. Do tych drżały należy
 od władz administracyjnych zgło-
 szenia i informacje o konieczno-
 ści zabezpieczenia zbiorów, np. w ca-
 łe ewentualnie obywatela, a drżały
 winny natychmiast wystać swo-
 je ekipy dla przeniesienia zbiorów
 do biblioteki. Drżały strzymują też

wiadomości od osób prywatnych,
a nawet winny same prowadzić
poczekiwania, two, rozisk."

W mekaderskich bibliotekach
zasadniczo wolno gromadzić tylko
3 do 5 egzemplarzy każdego dzieła
w magazynie głównym; jeśli w bi-
bliotece istnieją działy serglednie
gabinety specjalne i informacyjne,
ileś to może być przewidziana w sto-
sunku do potrzeby potrzebnych w bi-
bliotekach podrzędnych dzieł.

Biblioteki Akademii Nauk nie są
ograniczone co do liczby egzempla-
ryj porzędnych serglednie, mogą
chronić i przechowywać nawet
całe nakłady.

We wszystkich bibliotekach nauko-
wych dany się do posiadania każdej
książki w 2 egzemplarach, jednego

archiwalnego i drugiego przekształconego do udostępniania; dopiero trzeci egzemplarz - tryplet, od tej pory narazem pojęcia dubletu i moreli były przedmiotem wymiany. Organizacja wymiany międzybibliotecznej najmuje się karłowatą osobną dział współpracujący z działami koncentracji i wręczenia zbiorów.

Nowy dział Koncentracji przejął zbiory nieopracowane ze wszystkich bibliotek, które weszły w skład Biblioteki A. N. Ułanowski w Lwowie, nakłady Wydawnictwa Ossolineum i Towarzystwa im. Szecheny, niektóre publikacje innych bibliotek.

Z Ossolineum znalazły się w tym działale opisy wymienionych powyżej

zbiorów nieopracowanych: ^{złoty} ~~metaliczny~~
 zbiór dubletów opracowanych
 w okresie wydawania Przewodni-
 ka Bibliograficznego przez H. F. H.
 Stokiego i zgłoszania próceń
 na rękodrukach do numerów Pre-
 wodnika kolejnych wykarów
 Ossolińskich dubletów, cały napis
 skasypism i egzemplars obowią-
 zkowego, liście dary i depozyty, które
 wplynęły do Biblioteki im. Ossolin-
 skich po wybuchu wojny 1939 r.,
 gdy właściciele ich, głównie ze
 Lwowa i Skoliny, sądzili, że zbiory
 będą bezpieczne w Ossolinie,
 pełnym przenie od lat ob-
 wiatki Bibliothecae Patriae i
 odpowiednio zabezpieczonym
 w jedynym posiadaniu.
 Nikt nie zdawał sobie wtedy sprawy,

I, m. i. zbiory
 Brunickich
 już wspom-
 niane,

jak głęboko sięgnie nasz wojny
i jak szeroko i uniwersalnie ustalono
pojęcie bezpieczeństwa, jakie przy-
mieszemy.

Kierując się doświadczeniami
szwajcarskiej formacji w ka-
mienicy szwajcarskiej, ilość lokali
wiedeńskich, w szczególności odda-
no działowi koncentracji księgi
biur i magazynów wydawnictwa
Członków.

Krótko po powstaniu Działu
zakładamy następujące nowe doświadczenia, bo-
wiem na podstawie materiałów
na Biblioteki Akademii Nauk
obowiązkowo chronienie kasobów
księgarskich i lwowska biblioteka
akademii otrzymała polecenie
koncentrowania doświadczeń. Dla utra-
cenienia tej formy przydzielono

Biblioteka samochód szkatuły.
 Dla Polaków Biblioteka Ossolińskich, ale formalnie wcielona do Akademii Nauk U.S.S.R., była nadal swoję, polską bibliotekę. Kwiecień donosiło więc polskim pracownikom Biblioteki o misserjęznych zbiorach. Dr. Sajurkowski w pracy, "Katalog Narodowy im. Ossolińskich w ostatnim dwudziestoleciu (1928-1948)" pojedaje, że dzięki temu m. i. przekładły się w koncentracji zbioru Biblioteki Drieduszyckiej, tzn. Poturzyckiej, około 40.000 tomów, składowane jesienią 1939 r. po niezsiownym uszkodzeniu budynku tej biblioteki przy ul. Kuszkowej i najjesien werty przed wojną. Składy były już opóźnione, góry przybyła

ekipa Ossolinów, księżki
 usunęte na powrót, durs ich
 partie walczy się w górze i
 dole. Na skutek zmian w ad-
 ministracji ^{politycznej i gospodarczej do} ~~państwa~~ ^{ich losu,} ~~rozstrzeżeniu~~ ~~rozstrzeżeniu~~
 i niepewności ^{ich losu,} ~~rozstrzeżeniu~~ ~~rozstrzeżeniu~~
 biskupia przekazała Ossolinom
 księgi księgarskie kurialnych star
 bibliotek, mianowicie arcybiskupa
 Józefa Teodorowicza, ok. 15.000
 tomów, a rzymsko-katolickie
 seminarium duchowne swoje
 biblioteki, w ilości około 25000 tomów.
 Zabrano również Biblioteki Wojsko-
 wej D.O.K. VI, innej części się w bu-
 dynku klubu Wojskowego przy ul. Ste-
 dzy, na której ² padło kilka bomb.
 Z ilości durs biblioteki kierowanej
 przez dr Karola Heintze odwołano
 około 6000 ~~ty~~ tomów. Nie wiem,

czy do Karol Heintzich mi zastawit
jakiegoś episu lub materiału
tychże się tej biblioteki; może
znalazłoby się coś w papierach
rodzinnych.

Zeserze w 1939 r. przekazała do
Ossolineum około 20.000 tomów
beletrystyki oraz literatury popular-
no-naukowej Kyprijalino
Naukowa Altenberga. Na prze-
łomie lat 1939/40 przybiegali
działacze szwiatowi lub indywidualni
czytelnicy przesłać ostatecznie
książki z namierzonych, dokwie-
panych bibliotek Towarzystwa
Szkół Ludowej, Towarzystwa Um-
niejszenia Ludowego PRL, drukarni
narodowych oraz innych organi-
zacji społecznych. Książki, często
zglaszenia były zbyt ciężkie, gdy

Jednocześnie naszej Biblioteki
 przychodili po książki, skarżyli
 się, że już nie czytają. To bar-
 dzo rzymskie traktowanie bibliotek,
 w Instytucie w organizacjach robotni-
 czych, starali się ludzie idealni, którzy
 po przyjęciu władzy radzieckich ujawnili
 swoje przekonania a naszerem im
 nadgorliwość. Literaturę dawną,
 niekomunistyczną i nieradziecką
 uważali za burżuazyjną i skodli-
 wą, walczyli na jej niszczenie.

Zastój było w tym stanowisko najgł-
 ośnie w Związku Kultury w Republice Rosyj-
 skiej, postępujące całą przedrew-
 olucyjną kulturę, a więc i literaturę.
 Wielu jednak bibliotek lub choćby
 ich części udało się przedostać
 do S. Ossolinu.

Spora liczba kwitów z listy bibliotek

klasztornych, m. i. Dominikańców
 w Urothkowie i Bazylianów w Łę-
 kwi, resztki bibliotek magnat-
 skich np. Potockich w Sombran
 (była to część katedra w sadri-
 me po darowaniu pbiectwa w Raju)
 czy też, Racolickowskich w Medyki;
 ta ostatnia stanowiła dopełnienie
 zdeponowanej i wdrożonej na state-
 gionej Biblioteki Racolickowskich.
 Dalszym dopełnieniem tej biblio-
 teki były zbiory w willi przy ul. Ka-
 lerskiej, skądowanej przez Karola
 i Marylę Kolską, willi knarnej
 Gasmieciu. Gasmiecie przeto jest
 wspomniane na kartkach pemist-
 ników, stanowiło bowiem ognisko
 kulturalno-literackie ze względu
 na Marylę Kolską, a społeczno-po-
 lityczne ze względu na Karola.

Tu np. odbywały się narady o spła-
wie polskiej nafty i drzazgami
Stanisława Szrepanowskiego,
na którego holki wzięły swym
majątkiem. Tu bruli się tłoczą
idei wyrażonych przez Szrepanow-
skiego w jego „Aspiracjach o wy-
chowaniu” 1898, tak, jak ^{np.} Odryndeluy
obje, młodziak narodowa.

Łasiewicz odwieździły dołki
holskich i tam mierkały i
Beata Obestynska, i dela Karoli-
kowska i mężem. Po jakimś
czasem wyjeżdża Beata Obestyn-
skiej na Wschód ^{*} książki i deko-
pisy pokazała w Łasiewicz habata
Akademia Biblioteka Nauk jako
opuszczone. Pomogłam tam te sio-
ry i gubera i Helenę Dewethy.
Były one wyjeżdżowo same.

* Karolikówcy opuścili swój
język o skrośie walk.

176
Laureaty pamiętki i szkice An-
tusa Swettgera zachowane przez
jego matkę, Kande, Nonné,
kammerling Kłodnicką, matkę Ma-
ryli Kłodzkiej, dużą bibliotekę
Maryli, poctki i rękopisy
Księg, w których przeważnie
wydawnianiu i różnym dedyka-
cjami odjętym, m. i. Mikie-
wiera, Odyssa i innym weso-
łymi wierszowanymi, wesoło tragicznymi
w swej technice do krajów i wol-
ności, i dróżki tej wymowie ilustru-
jącymi epokę, materiały w obrotach
wydawania Samusa i Biblioteki
Medycznej przez Pacolickowskich,
W tym samym czasie w Kłodzku
w Galicji przeważnie przez
płynących księgarzy i druk-
arzy, między deskami epok

dobranych i pięknie opatrzonych.
 Właściciele ich spuszczali przymu-
 sowo swe domy, a wtadze instalowały,
 się porostaty do skomentowania
 biblioteki. Ciężko wtadze nie prze-
 stęgały siłki kłopotów, częściej za-
 siedli przesili pryncypnie o wa-
 towanie polskich książek.

Przy ul. Ossolińskiej gromadziło
 się wiele osób miłej literatury
 polskiej, w szczególności obojętnej, a pol-
 skich nasobów. Jeśli porostawaty
 spuszczono biblioteki ukraińskie,
 kierowano je ochotą do Oddziału
 Literatury Ukraińskiej, tj. do Biblio-
 teki Towarzystwa im. Szezerenki
 przy ul. Grabnickiego. Tam też
 przechowywano ewentualnie da-
 wniej znajdujące się w skomento-
 wanych zbiorach ukraińskie.

• Książki koncentrowano podlegają
 systematycznemu przedkwa-
 mi. Sprawa przedłożenia prze-
 stąpiła istnieć, nie tylko nie brała
 jej pod uwagę w przedkwasie,
 ale nawet dotknięto do jej katastrof.
 Skoryżka, uznano za książki Bibli-
 oteki Akademii Nauk U.S.S.R. stano-
 wiającą ujednoliconą całość. Eki-
 pa kilkunastu, a ^{nie} w trasie i kilk-
 nijsze, komasowata książki, a
 potem rozdzielata je według
 liter, a w obrębie liter według
 odległych liter i ustalata na
 półkach w ścisłe alfabetycznym
 porządku. Przed ustawieniem
 rozdzielano mietyczne formaty
 jak 32° i folia. Dzięki alfabety-
 cznemu ustawieniu można było
 łatwo trafić do każdej książki, co

umocniliwato i koncentrowano je w bio-
 skis koncentracji i swiadomy wybr
 dciel do katalogowania. Ale na
 skutek skomarcowania nas na
 kawore patralito tu pochodzenie
 ksiazek i pamiatki poditawo do
 uznania ich na biblioty polskie,
 porynawo do Ossolineum.

O tej porynawo swiadomy
 mago teraz tylko charakterystyczne
 oprawy, exhibry i inne pamiatki
 marnosciowe, o ile nie postaty
 katate. ry odklejone.

Jako odrębne pamiatki zachowane po-
 staty tylko ksiazki Oswalda
 Barkera i dwudwika Bernackiego.
 Speyalny nasob koncentracyjny
 stanowily naklady Wydawnictwa
 Ossolineum. Pomieszczone je w skry-
 dle pomieszczeniu po przemieszczeniu.

w magazynów przy ul. Kalcey.
 Skrzyni nie pierotowicie potrakto-
 wano wydawnictwa naukowe i
 artystyczne, komplety dzieł Sien-
 kiewicza w wielkim i kierunko-
 wym wydaniu, nawet Trylogia
 została zachowana chociaż "Ogniom
 i mieczem" jest ^{z 51 R} przekazane, wreszcie
 Biblioteczka szkolna, a wstawiła
 Biblioteka Narodowa, której tony
 uprzedkowane i ustawione na
 półkach według numerów jej oby-
 dwoich serii; wiele z tomów miało
 po kilkaset egzemplarzy. Początko-
 wo zachowano też podręczniki.
 Aż wreszcie skupacy niemieckiej
 polskie kierownictwo Ossolineum
 ofiarowało, oczywiście tajnie, ze-
 spetem tajnego waurania
 wiele podręczników, wstawiła

języka i literatury polskiej, niemal całości Biblioteki Szkolnej, niektóre tommy Biblioteki Narodowej, i dzieła Sienkiewicza. Zachowane jeszcze podręczniki po powrocie władz radzieckich kierownictwo Biblioteki powściągliwie objętej przez Akademię Nauk U.S.S.R. sprzedawało na makulaturę. Książki te nieobjęte żadnym wykażem stanowiły atutem czas i tęgę rękę. Wierzone do punktu z makulaturę często odkupywano z wódem radzieckim polska od chętnych narobku wainisów. Skuteczne powołanie miały podręczniki przyrody z kolorowymi ilustracjami. Jeśli nie korzystano z pełni z treści, wówczas się obrabkiem z polskim podpisem. W latach 50. tych nakłady wydawnictwa

przeniesiono do niewielkiego
 półsuterynowego pomieszczenia
 pod skrydłem murealnym
 z osobnym wejściem z przodu
 do dziedzińca. Stale pomuralne
 wykazywały potrzebę jakiejś dawnej
 nieruchomości kuratora z Biblioteką
 i książce postaty na drabie bibliotecznym,
 parter na dzień opalowania zbiorów
 koncentracyjnych. Gdy wyjeżdżali tam
 pod koniec 1957 roku, z nakładów
 Wydawnictwa pozostały już tylko
 Biblioteka Narodowa w znacznej
 ilości egzemplarzy i część wydawnictw
 naukowych.

Okupacja niemiecka spowodowała
 nowy napływ zbiorów. Wielu ciob,
 wolał usła niemieckiego pochodzenia,
 musiało opuścić nieruchomości, zdoby-
 wać się, najprost jakkolwiek. I tu ludnie

- mimo osobistego zagrożenia -
 ichieli usatował dla kultury pol-
 skiej swe biblioteki i pgtasali
 się ~~z~~ do Ossolineum p próbs
 o paopekowanie się nim.

Ossolinicy niear powarime
 narajac się wyrzili p mierkań
 czeo obserwowanych przez Niemców
 cenno księgarbicy. Tak pnałarty
 się w Ossolineum literackie ma-
 teriaty Kłodzimiera Gaupolskie-
 go arar bogate w treć dla histo-
 ryka literatury polskiej zbiorcy
 księżkowe i rękopisimenne, m. i.
 korespondenija Ostaja Artwina
 (pseudonim literacki Oskaro Ka-
 trenellenbena). Był on kietow-
 nikim literackim Księgarni
 Bernarda Potonickiego, w latach
 30-tych preresem Księgaru literatcis.

W czasie procesu politycznego Sta-
 nisława Bobrowskiego organizo-
 wał jego obronę. Ossolineum wro-
 stańskie poryskalo w papierach
 dr. Emila Bobrowskiego z kra-
 kowa materiały z tego procesu.
 Korespondencja C. Ostrowsa stano-
 wiłaby cennie urupetnienie. Cy-
 tatem kmasłego było, by jego
 zbiory znalazły się w Ossolineum
 i paptant za to cennie niżia. Poszuki-
 wany przez Niemców, ukrywający
 się prawdopodobnie u siostrzenicy
 Stanisławy Blumenfeldowej, który
 był krana do Ossolineum pderat
 o nabranie z miernkami księgo-
 zbioru. Ossolinicy udali się na-
 tychmiast do jego miernkarni, ka-
 brali, ile się dalo. Dla C. Ostrowsa
 były to ostatnie odwieśdiny me-

skama, a prawdopodobnie
ostatni dzień życia, spędzony bo-
wiem był przez Niemcis i jego przy-
jaciół do miarki utaturo cyjii.

A niemniej tragicznych maturekach
prejete postaty przez Ossolineum
skiby posta u PSD Hermana Dia-
manta, tresciwo ju' po ukryciu
sie podliny.

Spominam ju' w rokrocznie o
rekepisach, ki prof. Karimier Lie-
butowski wrar u de Hartawem

Olsewirem ptewidant do Ossolineum
nadwycraj cennu biblioteke, po Ka-
kimieru Dastosinskim, u karksem
wiedry o teatre popularnym, ka-
wreajeto wiele tego typu sztuk
teatralnych.

Sam Karimier Liebutowski na-
pisat. po latach rekepisu swych

prac naukowych i małą bibliotekę, która obok dzieł literackich i opracowań krytycznych posiadała bogaty zbiór druków politycznych z lat 1914-1919, bratu w Krakowie, a ten przekazał napis Stolskiej Akademii Nauk. Niestety, Akademii mimo starań oficjalnych nie udało się odebrać napisu. Zbiory po zmarłym 12 IV 1959 przejęła Biblioteka Akademii Nauk ZSRR ma kasadnie, nie przy bezpotemnym przejściu właścicielem spadku staje się finansowy organizator pogrzebu, specjalny charakter miała akcja katanania w 1948 roku zbiorów z bibliotek pakładowych Uniwersytetu, tj. jego gmachu głównego, poteronego przy ul. Marszałkowskiej.

napredu ogrodu Pajerniskiego,
 dróg Swana Franki. Smach ko-
 stał przekształcony na kwatery
 dla mienieckich wojsk lotniczych
 i trzeba było poświęcić niemal
 całą księżkę. Cześć zabrano już
 ze stercis w ogrodzie. Andrzejowski
 ki, jak się dało, wczem naprzekony
 w kornie, tarczami, nasrono dżemie.
 Cześć paktadois odebrata wie księżki
 po rozkrolemu wojsk radzieckich i
 pensyonym stowarsciu uniwersytetu,
 po cześć pgtasrali sie profesorois
 jako po swoje depozyty, cześć po-
 kostata w kwoisach Biblioteki Aka-
 demii.

W okresie skupiajis mienieckiej
 sporo dzieł w koncentracji udato
 sie wprowadzić do zbiorow skata-
 legowanych, m. i. Biblioteki Potu-
 ryko,

Biblioteki arc-bpa Teodorowicza,
 księgi z uszkodzonej w 1940r. wystawie
 w Mickiewicowskiej, rękopisy
 wybierane przez niego, podjęte
 obie wyskazywane przez Wydawnictwo
 Ossolineum drogą wymiany.
 Wystawa Mickiewicowska posiada
 datę wydania w języku ukraińskim
 katalog pt. „Katalog wystawki
 poświęconej 85. ej rocznicy i
 dnia smętni Adama Mickiewi-
 cza. Lwów 1940”. Katalog oprac.
 wali m. i. Julian Fryboś i Maria
 Bielanka-Luftowa, a następnie
 poprzedziła kamierka z No-
 skwie literatka i krytyk literatury
 Helena Lisiewicz, córka polskiego
 działacza komunistycznego Fel-
 ksa Kona, na podstawie tego
 katalogu można by stwierdzić,

jakie w eksploatowanych śluzach
 Hrubosławskie Osobniczym jasio-
 da, a drugą autopsji dzieł, które
 w nich pochodzą z ludzkości
 zbiorów.

Według przybliżonych obliczeń
 zbiory koncentracyjne wynosiły
 już w 1941 r. około 500.000 tomów.

Jakie ogromne bogactwo przed-
 stawiają te zbiory, mogą powieścić
 przykładowo 2 fakty, a to:

1) następnie niekierowi dzieł
 „datowanych” Polscy ze skatalo-
 gowanego kasobu egzemplarzami
 w koncentracji, a przeciętnie ilość
 datowanych książek wynosiła
 ponad 200.000 woluminów;

2) wydrukiem w koncentracji
 ponad 20.000 pierzycy, nie wolu-
 minów, klasyków polskich dla

Instytutu Literatury Polskiej
w Moskwie; drista te staty sie
podstawę utworzonej przy Insty-
tucie biblioteki polskiej.

O ogromnej ilości literatury bi-
bliograficznej i informacyjnej
już wspominałam, pozostałe:
samiych petnych, "Estrichow"
- 13.

W latach 1939/41 na zlecenie Oddziału
Konsultacji stał dr. Wacław Olsze-
wski, a pracowało w nim kilkana-
ście i więcej osób, przeważnie w cen-
trum naukowym, raczej mi-
bibliotekarzy, chroniących się w Osso-
lineum tzw. "bierżow" i innych,
dla których poświęcenie pracy
w powołanej instytucji naukowej
miało duże znaczenie. Ci, którzy
starsi wiekiem ludźmi, nie potrafili

się przed wynikiem fizycznym.
 Praca bawiem polegała, jak już
 wspominałam, na przewierceniu księ-
 zek, segregowaniu i ustawianiu
 ich w porządku alfabetycznym
 na półkach. Kadaniem innej
 grupy pracowników było usta-
 wianie useregulowanych już
 zbiorów partiami w katalogim
 Ossolineum i sporządzaniem no-
 wym katalogim inobytków, przy-
 czym unikaty i egzemplarze
 forekarymano do Oddziału Kom-
 pletowania w odpowiednie adno-
 tacye na edwoicie karty tytułowej.
 W zbiorach Wrocławskich maime
 analogie książki w tak, adnotacye.
 Dział Kompletowania kierował
 strymano w koncentracji księ-
 ki do Oddziału Opracowania,

190

gdzie przechodzą przez wszystkie
etapy: inwentarskie, karszeregowania
i opisu, po czym wstępowały do ma-
gazyńskich zbiorów opublikowanych,
dublet, natomiast tryplet, również
rozpatrzony, notatki, kosztował
w koncentracji i stawał na pię-
tach przeznaczonych na dublety,
znów w alfabetycznym szeregu.
Zbiorów około 2 kwartału 1941 roku
powołano na terenie Akademii
Nauk URSR w Kijowie specjalną
komisję dla przeglądu zbiorów
koncentracyjnych pod względem
treści i wyłączenia książek do
„specfondu”, tj. magazyńskich ksią-
żek zakazanych. Komisja ta pra-
cowała sama, bez obecności pracow-
ników koncentracji, wniósł wiele
nieporozumień, by i more assunto.

lub nawet uwięzionych w niemieckich
 szeregach, z Polakami uwięz-
 onymi w Komini⁺ ob. Adam Chassew.

ski, bieżniac i Kassarawy, kably w 1941 r. w jęz.
 Po powstaniu objęciu Ossolinium ^{rej uwięzie}
 w 1944 r. przez Akademię Nauk ^{re Lewow}

U RSR podjęto prace opisania biblio-
 tecz koncentracyjnych. Na pierwszy
 ogień powstę biblioty węgierskie i ukraiń-
 skie. Ale już w latach 50-tych
 przystąpiono do polskich. Zamie-
 chano porównywanie z dawnym
 katalogiem ossoliniskim, który
 wszedł już wtedy był niedostępny,
 po prostu wszystkie dzieła pod jego
 katalogowano, a z kartek tworono
 odrębny katalog-kartotekę bibliotek
 polskich w koncentracjach. Nie umiem
 przewidzieć, czy na półkach zachowano
 układ alfabetyczny czy jakiś inny.

Numeracyjne useregowanie było niemożliwe, gdyż nie prowadzono inwentarzy i nie opatrywano kart katalogowych numerem.

Karto nadmienić, że prac w koncentracji przeprowadzała specjalna Brygada, angażowana do prac pleceńskich, która przeważnie je sekwestrowała Polaków. Pierwszym kierownikiem Brygady był komunistę z Kółca Benjamin Kutach, a po jego wyjeździe w 1958 r. do Polski Jan Pogala, jej kierownikiem opracowywania. Do tego wyjazdu tj. do 1957 r. w całości ileś opisanych polskiej wymiasta kilkanaście tysięcy.

Jest pewny, że do obiektów skoncentrowanych do 1945 roku oraz w okresie skupiają niemieckiej przynależny liście księgozbiory przynależne

deponowane po ogłoszeniu repa-
tracji przez osoby wyjeżdżające do
Polski, minimalne oparte na ilości
kiszek skatalogowanych w biblio-
tece koncentracji. Nie skatalogowano
wcale fotali.

Podjętym stosunkowo dużym
zmięciem Oddziałowi Koncentracji
w dwóch powodów. Jest to, jak
zakładamy, oddział kulturalny,
związany z polityką i legislacją
Z.S.R. A jedynym oddziałem
ten egzekwuje ministerstwo biblio-
teki przekazywanych Essolincim,
a nie koncentrowanych przez
Bibliotekę Akademii Nauk U.S.S.R.,
przekazywanych przez Polaków
w dobrej wierze, że będą zachowane
i będą służyć kulturze polskiej.
Będzie więc, że bez względu na czas

i formę ich nabycia są to książki
 polskie i niemieckie starał się
 o przywrócenie nam ich w darze,
 a przede wszystkim tych tytułów,
 które są wielogromplakowe, jak
 opalony w Polsce „Estriches” czy
 niemieckiej „Wiek Nowy”; którego
 we Lwowie porostato 4 egzemplarzy.
 Można by kapitał, dla tego
 Polacy nie zabierali bibliotek
 ze sobą, a postawiali w Ossolinach.
 Zabranie książek napotykało
 na duże trudności techniczne,
 brak było skryń, miejsca w maga-
 nie, natomiast też było uzyskanie
 rekwizitów na wydział, obcym cen-
 kotem nie najczym literatury
 polskiej najdość trudniej było uzyskać
 tytułów nie nie mówię, wahał
 się wręcz w wydziałem „debetus”.

Skremyła się wieści, że repatriacja
ludni towarzyszy będzie repatria-
cja polskich dóbr kulturalnych,
pamiątek, przedmiotów sztuki
i księgozbiorów. A czy istniało
we Lwowie pierwsze dobro kul-
turalne nad Assolunim?

Amis więc odegrał rolę, trzeba
mi przypomnieć afrosi i
dobre wiary ofiarodawców.

Muzeum im. Lubomirskich
 Muzeum wreszcie odpadło od
 Ossolineum, jeżeli o prasie istnie-
 nie „Kombinatu Ossolineum”,
 akt fundacyjny i umowa z Lu-
 bomirskim straciły swe prawo.
 Później jesienią większość obiektów
 na podstawie obowiązującej
 w ZSRK zasady scalania jedno-
 rodnych obiektów została prze-
 kazywana do muzeów miejskich.
 Nie pomyślmy na śliskach myślenia,
 że było w Muzeum, że odešlo,
 że zostało. Muzeum w ramach
 Zakładu Narodowego im. Ossoliń-
 skich miało pewną autonomię,
 i my, pracownicy Biblioteki,
 nie byliśmy szczególnie zainteresowa-
 ni w sprawach muzealnych.
 Prezyrowaliśmy ciężko z tamtej-

wszystymi kolegami, gdy tenne
ekspozycje materialne staty przed
głównym daktadą w smiegu, gdy
Ładowano je niekbyl umiejscowic
na wozny i gdy odchodily od nas.
Chęci k nich przybyla do Wrota-
nia k pierworym transportem
bibliotecnym i znajduje sie obecnie
w Muzeum Narodowym we Wrota-
wiu.

Ładki, kie nalezialoby sie ktowic
do dwoch bylych podarunkow
Muzeum im. Lubomirskich, naj-
miejzych pewnie miejsce w mu-
zealnictwie polskim, a to do Heleny
Blum, kam. w Krakowie, ul. Sienkie-
wicza I m. 17 i do Ksawerego Pi-
neckiego, kam. w Warszawie, ul.

dyrektora Państwowego
Muzeum Etnograficznego w Warszawie

a próbie o spisaniu tego, co wie-
 dzę o zbiorach muzealnych
 w 1939 r. a ich dalszych losach.
 Nie wymieniam tu kustosa
 Muzeum dr. Mieczysława Łębars-
 wicza, bo w jego sytuacji trudno
 go obaczyć takim nadaniem.
 Prowadził Muzeum dr. Mieczysław
 Łębarski, fatalowali dr. Helena
 Blumina, dr. Maria Uhmilow-
 ska, mgł. Barbara Gryniewska,
 dr. Kiewery Piwocki (do r. 1930) i in.
 po wybuchu wojny przybyli dr. Ta-
 deusz Maikowski i Stanisław Ole-
 ximski oraz p. Nassaniakowa i Sta-
 nisław Ossowski.

Hydawnictwo Daktadu Narodowego im. Ossolińskich

199

Hydawnictwo stanowiło integralną część daktadu. W 1939 r. posiadało własną dyrekcję i administrację, ale podlegało dyrekcji daktadu w osobie dr. Ludwika Bernackiego.

Pracowało w nim stale kilkanaście osób w administracji oraz urzędnicy drukarni i introligatorów.

Zestawiam się przypomnieć następujących: Dyrektor dr Antoni Lewak, sekretar dr Stanisław Bryła, a po nim dr Julian Peli, kierownik administracyjny Michał Engel, kierownik magazynu nakładeń + Klaus, sekretarka

Wzmiany
z 1928 r.

Leontyna Florek, do dziś będąca kopalnią informacji, kasyerka Janina Baraniska, w dyspozycji nakładeń Maria Grymińska, dyrektory drukarni

Adam Hrubicki, zmarły przed
1939 r. ^(12 1938), po nim Franciszek Kadlec.

Początkowo finansowo wydawnictwo było
związane z Zakładem - jego kapitał
zakładowy stanowiły sumy wniezione
przez na majątku fundacyjnym,
a było ono obciążone przez w tego
tytułu określone kwoty, również na
działalności Biblioteki i Muzeum.

Aktualnie ten stał się wyjątkiem między
drukiem Biblioteki i Muzeum a wydawni-
ctwem. Łączny księgarski i muzealny
były źródłami informacji, tekstów i
ilustracji dla wydawnictwa, pracownicy
Biblioteki i Muzeum byli do-
datkowo zatrudnieni w wydawnictwie
bądź ze względu na swe kwalifikacje,
bądź w okresie nadwrotu pracy, pracownicy
wydawnictwa przeszali z ma-
teriałami Biblioteki. Odmusło się to

Głównie do redaktorów i autorów,
dla których Biblioteka kupowała
potrzebne książki, a bibliotekarze
udzielali informacji wymagających
miesz. długich porużkiwan.

Wydawnictwo rewanżowało się
prekaryowaniem pewnej ilości
wydawnictw, i to tych następciworych
na wymianę międzybibliotecny
stad przyznaniem wsrystkim pra-
cownikom Zakładu 50% przyraku-
frie jego wydawnictw.

Dwa wydawnictwa mieściły się w ka-
mieniu Szparyngińskiej przy ul. Ossoliń-
skich 11, drukarnie w gmachu Główn.
nym Esselincim i tuż powinnamowe
przy ul. Ossolińskich 13, a intrologator-
nia: skład wydawnictw przy ul. Kalcey.
Gdy dyrektor Zakładu objął w listo-
padzie 1939 r. Jerzy Borejsa, wydawni-

stwo wraz z intelektualnymi i drukarskimi stanowisko dalej razi i innymi pracownikami Zakładu, narwanego, nowocześnie" kombinatem Ossolincum.

Praktycznie było jednak już od września 1939 r. niemożliwe; jedyną egzaminatorką się do pośredkowania gotowych wydawnictw, kompletowania rozproszonych składów, zbieraniu dekopolisów i odbitek korektorskich, które starano się dostarczyć ich autorom.

Jedyną Keresjra podawał sobie sprawę, że wydawnictwo jako takie nie da się utrzymać. Pragnął więc zabezpieczyć jego pracowników i był, i sytuację prawną, przenieść ich kolejno do Biblioteki, gdy Biblioteka zamknięta 1 I 1940 pod zarządem Akademii Nauk U.S.R.R., pracowników

203

Wydawnictwa już się byli w niej kado-
miewali i przyjęci zostali przez Aka-
demię, na równi z bibliotekarzami
darowymi. Konie, oczywiście o jada-
cowikach redakcji i administracji,
drukarni i introligatory przestali
w swoich placówkach.

Somej było z nakładami Wydawnictwa,
zostali przekarani do koncentracji,
a uprzednio trochę były terdarostynami.
W koncentracji (pot. odwiecni terdarost)
stanowią osoby respot. Natomiast
rozparęte nakłady, arkusze korektowe,
niepełne składy nie zachowały się;
udało się przekarać do partii nakła-
dów całou nierozrobowane.

Przebieg „dat dla Polski” nie obejmował
materiałów z koncentracji, nie z wy-
dawnictwa nie przybyło do Polski.

A swego czasu taka np. Biblioteka

Narodowa byłaby tu, przy braku podstawowych lektur odczekała ogólną wolę. Skąd, że jeszcze i teraz przygotowana byłoby odrysowanie kompletna pierwszych wydań, wstawiła się przez tomiów nie była przedrukowywana. We Wrocławiu stanowią one wybitnie składowy materiał. Dla Biblioteki Akademii Nauk USSR wainiejsze są nowe wydanie, może więc udałoby się doprowadzić do wymiany z Biblioteką Narodową na nowe wydawnictwa, przy tym, skąd, wymiana uzyskałoby Ławiej Wydawnictwo.

Drukarnie posiadały archiwum klisz ilustracyjnych. Odbitki ich są w 8 tomiów formacie in folio. Niestety, ze względu na brak materiału klisze te przedsięwzięto. Drukarnie długi czas starały się zachować i klisze, i nawet składki,

ale musieli ustąpić.

Na temat Hydawnictwa we Lwowie
może się wkrótce wypowiedzieć naj-
dłuższy się we Holsztynie siostrzini
jego potawonicy.

Dzieje filii Hydawnictwa smierot
dokładnie dr Stanisław Parysta.

Przebieg chronologiczny
od 1 września 1939 r.

1939 1- 21 września. Walka w Niemczech. Zakowanie i ochronienie teren. nieprzyj. pociągów. Przyjmowanie depeszy i datów. Wytekanie, drukar. nie nielęgna.

19 września zmarł dyrektor dr Ludwik Bernacki, kierownictwo Biblioteki i Museum objeli 3 kustosz: dr. Między-
staw Sebaszowiec, dr. Karimier Ty-
kiewski i Stędytaw Padouski, kas. w Wydawnictwie dyrektor Antoni
Lewak i dr. Karimier Tykiewski.

23 września wystrzelenie na mory
układu w Niemczech wojsk radzieckich
do Szwecji.

koniec września lub początek października
aresztowanie dyr. Antoniego Lewaka

Podręcznik i pręci listopada wzdri tryum-
wiał, prace wewnętrzne, otwarcie Kry-
telni. Pracownicy pracy bez wynagro-
dzenia. Brak funduszy na spat i
deprawadzenie budynków do porząd-
ku.

Komisar Nar. Komisarjatu Oświaty Pracownik
obejmuje władze nad bibliotekami
oświatowymi, odwiedza Ossolinium.
Polski literaci proszą się do przybyte-
go x odrytem przedstawiciela Ukrain-
skiego dwórku literatów o pomoc
dla Ossolinium. Na skutek tego
władze radzieckie mianują dyrekto-
rem Jurego Borejira i przyznają fun-
dusze.

Chęci listopada i grudnia 1939r.

Kombinat „Ossolinium” pod dy-
rekcją Jurego Borejira skupia wszystkie
pracowniki kaptadu.

Przedtem 1939/40 odpada Murem

1 I 1940 - 22 V 1941 Biblioteka, drukarnie i introligatorskie przedsiębiorstwo do Akademii Nauk U.S.S.R., wydatnictwo przestaje istnieć.

1 I 1940 - 22 V 1941 Biblioteka prelia Lwowskiej Biblioteki Ukrainskiej Akademii Nauk. Władysław Tadeusz Kostecki sekretarzem naukowym Biblioteki.
25 IV 1940 korespondent dr Karimier Tyrczkowski.

22 V - 30 V 1941 Walki o Lwów wojsk radzieckich z hitlerowskimi

30 V 1941 Niemcy wajnuje Lwów; srodmieszkuch ukraiński i ich milicja wie dopuszcza polskich formacjonikow do gmachu Ossolinium. Anteroenije dyrektora Biblioteki Twarystwa in. Szwercenki. Włodzimiera Szwercenki.

2 IV, piętnaste dni lipca 1941 [11 VII 2]

awersowanie przez nacjonalistów ukra-
ińskich Stadystawa Tadewra Hłi- 2)
stochkiego i ferawdopodobne strasenie

1 lipca 1941 objęcie Biblioteki przez
niemiecką administrację. Narrelny 1)
dyrektor bibliotek w S. S. mnany
dyrektorem Hł. F. Hłistochkiego.

liyczn 1941 powstaje Staatsbiblio-
thek, w której skład wchodzi: Biblio-
teka Uniwersytecka jako Abteilung I,

Ossiinium - Abt. II i Biblioteka
Kwartystwa in. Szeuorenka star
Narodnego domu jako Abt. III

Dyrektorem całoci postaje dr. Johan-
ssen (od paradesownika dr. Aleksander
Himpel), nielownikim Abt. II

karmiarowali Nieriny dr. Nicelystawa
Szbatowiera.

29 IV 1944 piętnaste bombardowanie

dwowa, bomby kierowane na dyktando, padają też na główne gmach Osschneim. Wskradone smęta, kbita okna.

1/2 i 2/3 maja 1944 ponowne bombardowanie nielicznych dach nad Wielką Kijówką, kwarta regaty, nielicznych kiosków.

Maj i pierwszy 1944 pakowanie i ewakuacja serwilijnych obiektów według informacji władz niemieckich do Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie. Faktycznie skierowane są dalej na zachód, odnalazły się w Adelimie na Śląsku.

22 lipca 1944 wojska radzieckie docierają do dwowa, kierują walce na ulicach miasta do 27 lipca.

Przebieg sierpnia 1944 dyrektor Pomanienko z Kijowa obejmuje

211

dyrektury bibliotek, które tworzyły
Lwowską Bibliotekę Ukrainiskiej
Akademii Nauk i których przyna-
kności przeważały tylko niemieckie
skupają. Nowa nazwa brzmiała

Biblioteka Akademii Nauk USSR
na Łwowie. Wydziałem stanowić ma polski
pod kierownictwem dr. M. S. Baranowicza.
Maj 1945 pierwsze porządzenie o wy-
braniu 30.000 druków XIX i XX wie-
ku dla „podatowania” bibliotekom
polskim; dot. podmiensko do 50.000.

Kwiecień 1946: Określenie liubowe
daru na 150.000 ^{ok.} druków nowych
i starych oraz 4.000 rękopisów

27 lipca 1946 prekaranie w Pre-
myśle „daru” przez dyrektora Biblio-
teki Akademii Nauk. USSR G. Grypa
na ręce dr. Franciszka Łyżewskiego.
Zbiory te stały się podstawą dla utwo-
wienia we Kłujawiu Biblioteki

Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.
 Marzec 1947. Przekazanie dodatkowo
 do Książnicy 67.000 woluminów no-
 wych druków do Polski.

1948 rok Zastępowanie dzieł wybitnych
 do Polski egzemplarami z koncentra-
 cji.

1950 rok Porządzenie katalogowania
 polskich zbiorów z koncentracji, które
 trwa do dziś.

1959 rok Porządzenie preimwentaryzo-
 wanie zbiorów Biblioteki Pałlickowskich
 a następnie im. Ossolińskich dla
 kulturalnego katarsa śladów prawniczych
 i estetyczne uproszczenie do zbiorów
 Biblioteki Akademii Nauk U.S.S.R.

Jedną z przyczyn tej pracy było niepre-
 myślne wyodrębnienie przez rodzinę
 Pałlickowskich swemu ich Biblioteki
 i powołanie się na to, że sławo

depert i nie jest skłonna do abo-
rcio Akademii.

1973 rok Dodanie do narady Biblio-
teki Akademii Nauk U.S.R., imienia
Kawyla etjanyka, postawienie jego
pismniko obok napisu do Biblioteki,
ureszczose pismniko ogodzenia, wy-
kazanie krewcis od frontu i wygos-
kowanie patego podjardu.

The following is a list of the
 names of the persons who
 were present at the
 meeting of the
 Board of Directors
 of the
 Company
 held on
 the
 15th day of
 the
 month of
 the
 year
 1957.

Zakomienie

215

stwierdzić, że możliwie dokładnie
przedstawić Oscilliniam we swej
i porostach tam pocięty.

Nie posiadatam żadnych materia-
łów źródłowych, jedyną formą
była mi własna pamięć, a ta po
tylu latach może przesłabnieć.

Pamiętam przesłabnieć kilka rzeczy
zdarem, wysiłkiem pamięci i trudni
ustatam według mnie prawdziwe.

stwierdzić, że ten był jak najbardziej
obiektywny, nie kierował się urzuciem,
które może dojść do głosu dopiero
w pamiętanym pamiętniku.

Pragnęłam obecnemu kierownictwu
dać materiał porównawczy i choć w razie
następnego braku aktów archiwalnych.

W 1967 roku wspólnie z dyr. dr. Fr. Bajals-
kowskim drugim wysiłkiem pamięci

ustaliliśmy listę byłych funkcjonariuszy
Esselmeim. Niektórych z nich
jako powiatawanych w personalnych
sprawach wyzniesiam na tych
listach.

Myślę jednak, że byłoby wskazane
skrócić się do niezbędnego minimum
o spisaniu tego, co wiedzę o Łakhtadze.
Najpierwo wiadomości będą się różnić,
ale moje własnie dzięki temu uda
się wyłuskać prawdę. Takie wyjam-
nienie skłótyby się na swiste archi-
wum sprawy Esselmeim. Względny pro-
cedury nimni był uprzedzić, że
piszę „do szefostwa”, dla informacji
niekonkretny, że nie styl śmieć bzdur
knażem, ale mierznie osiągnięta
wierność sytuacji i zdarzeń.

Chętnie bym się, gdyby danym mi
było jeszcze te napisy uprzedkami.

Podkreśliłam na początku, że podrie-
lenie ^{caj} tym, co zachowała moje pa-
mnię o lwowskim Ossolineum, uwa-
żalam za swój obowiązek.

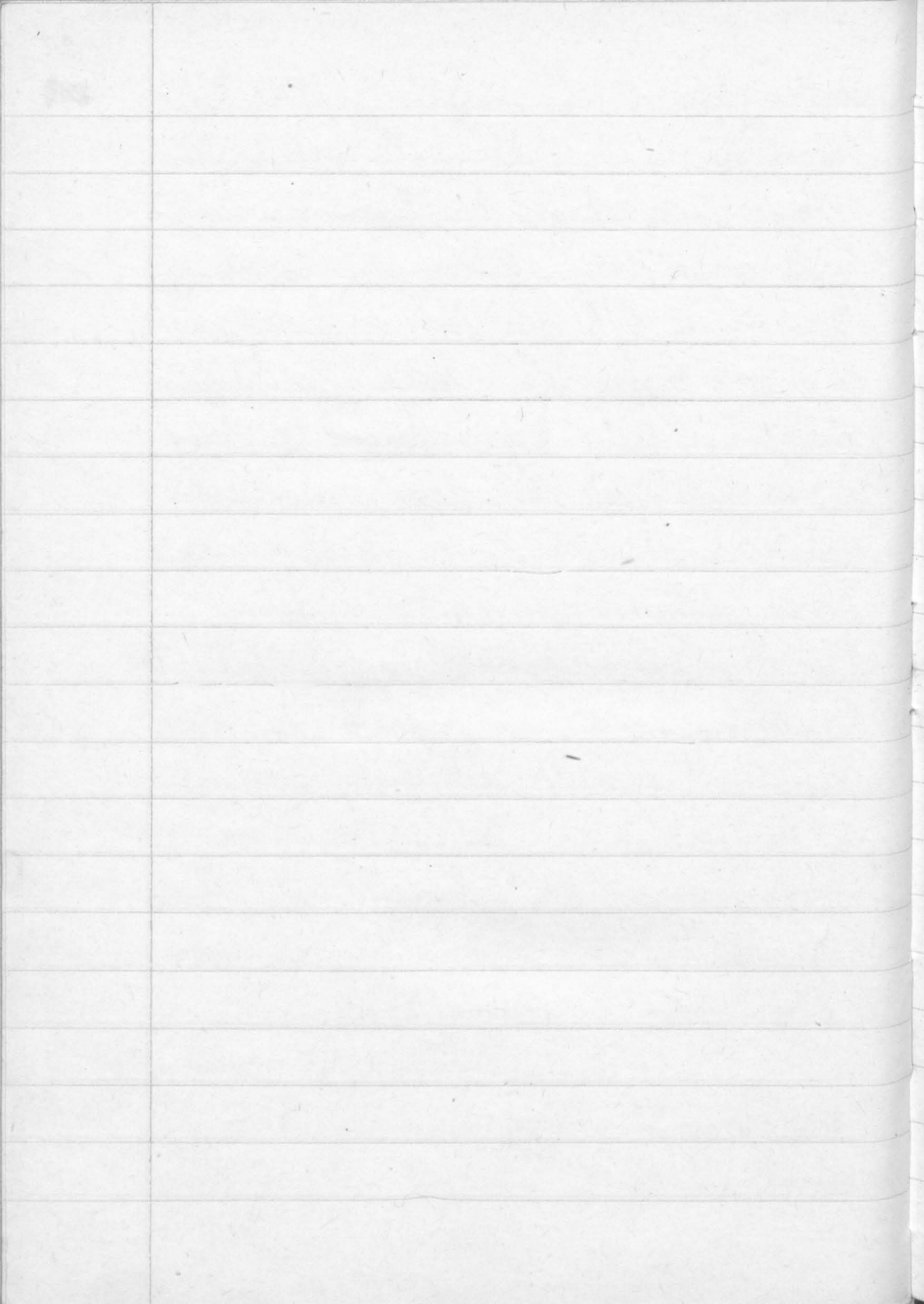
Pisanie to było mi jednocześnie naj-
wyraźniej przyjemniejsze, gdyby mogłabym
przetłumaczyć tu w odniesieniu do Na-
szego Zakładu Narodowego im. Osso-
lińskich Stowa Adama Mickiewicza:

„Tak w kładym miejscu i o kładaj debie,
Gdriem ja Tobie ptakat, gdriem ja tebe bawit,
A srodnie i kaciore bide ja fory Tobie,
Dem w srodnie przalka mej duszy krestawit.”

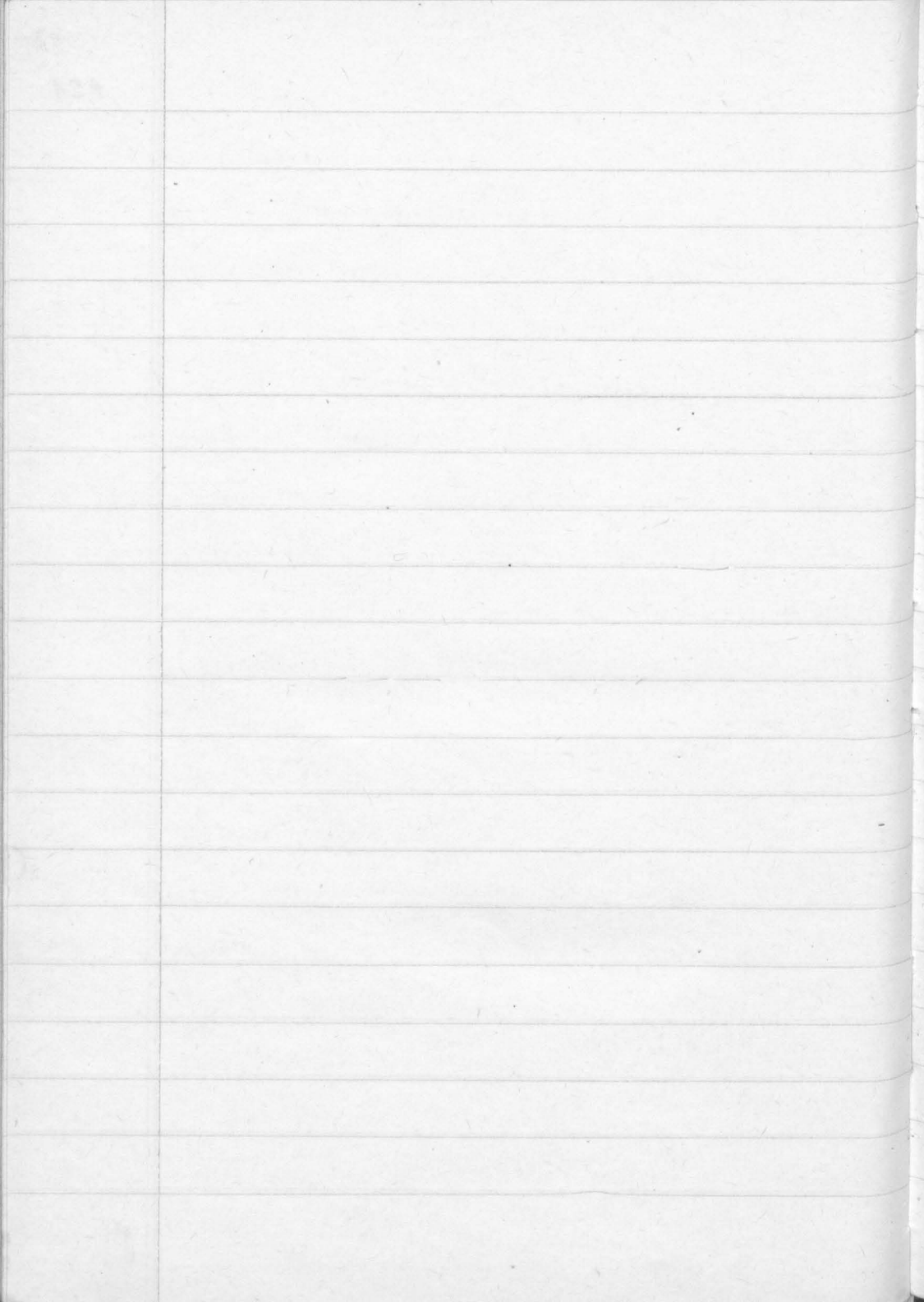
The first part of the paper is devoted to a general
 discussion of the problem. It is shown that the
 problem is equivalent to the problem of finding
 the minimum of a certain function. This function
 is defined as follows: Let $f(x)$ be a function
 defined on the interval $[a, b]$. Then the
 minimum of $f(x)$ on $[a, b]$ is the value of
 $f(x)$ at the point where $f(x)$ is least.
 It is shown that this minimum is attained at
 a point where the derivative of $f(x)$ is zero.
 This is the well-known result that the minimum
 of a function is attained at a point where the
 derivative is zero. This result is proved by
 showing that if $f(x)$ has a local minimum at
 $x = c$, then $f'(c) = 0$. This is done by
 considering the function $g(x) = f(x) - f(c)$.
 Then $g(x)$ has a local minimum at $x = c$, and
 $g'(c) = f'(c) = 0$. This shows that the
 derivative of $f(x)$ is zero at the point where
 the minimum is attained. This result is used
 to find the minimum of a function. For example,
 to find the minimum of $f(x) = x^2 + 2x + 1$ on
 the interval $[-1, 1]$, we first find the
 derivative $f'(x) = 2x + 2$. Setting $f'(x) = 0$,
 we find $x = -1$. This is the point where the
 minimum is attained. The minimum value is
 $f(-1) = 0$. This result is used to find the
 minimum of a function. For example, to find
 the minimum of $f(x) = x^2 + 2x + 1$ on the
 interval $[-1, 1]$, we first find the derivative
 $f'(x) = 2x + 2$. Setting $f'(x) = 0$, we find
 $x = -1$. This is the point where the minimum
 is attained. The minimum value is $f(-1) = 0$.

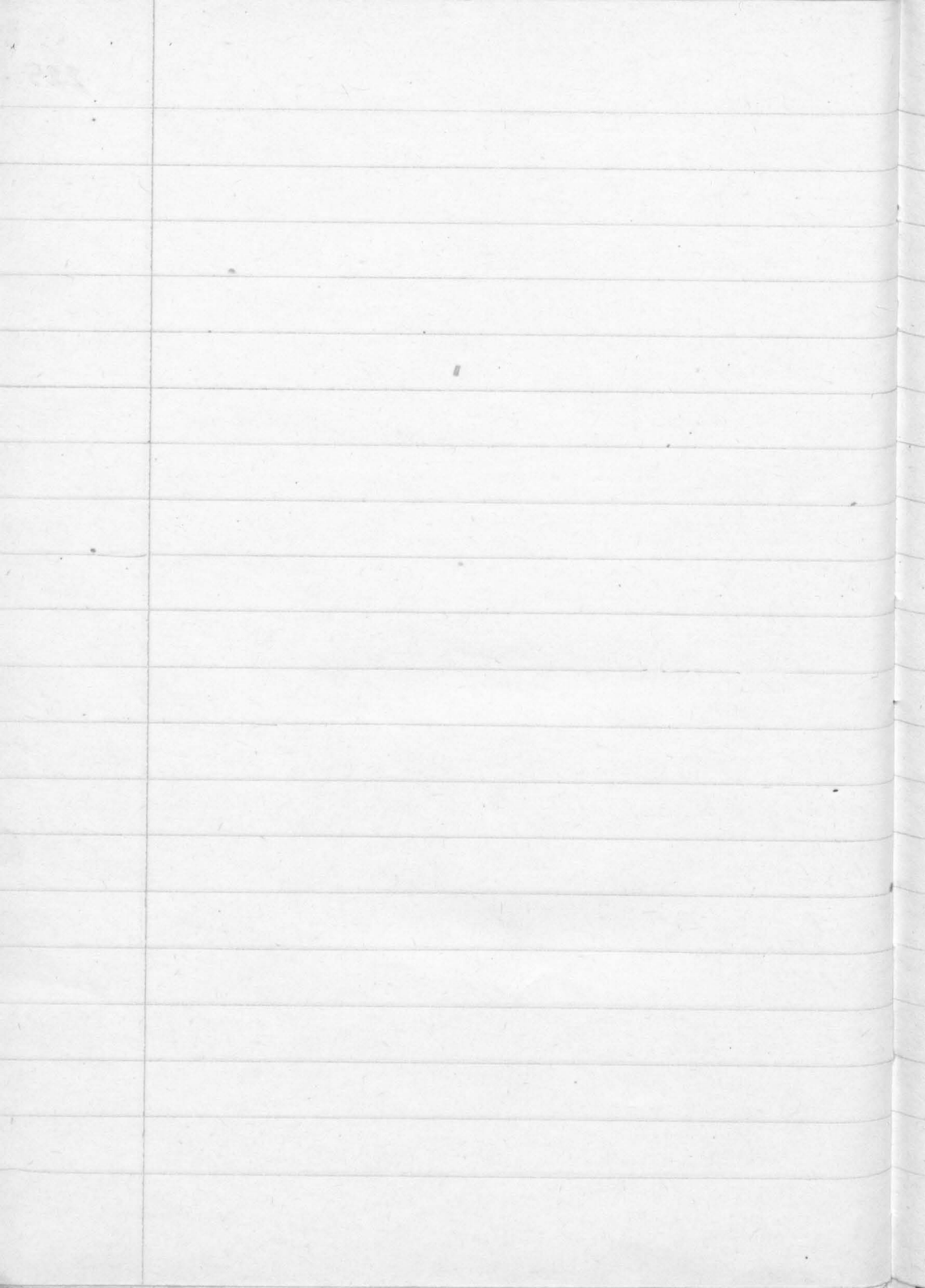

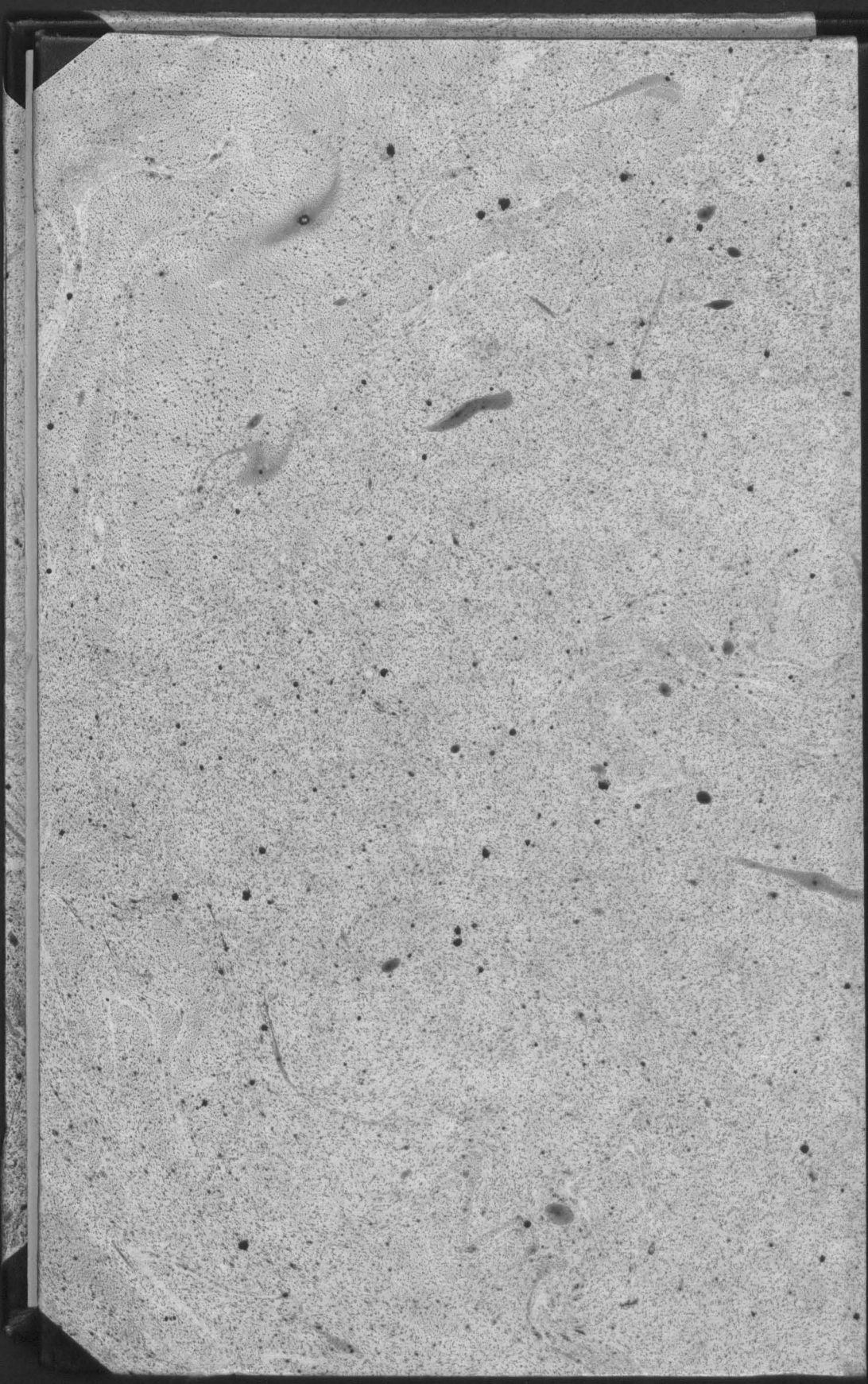

230

Skanowanie i opracowanie graficzne na CD-ROM :

ul. Ostatnia 17

60-102 Poznań

www.digital-center.pl

biuro@digital-center.pl

tel./fax (0-61) 665 82 72

tel./fax (0-61) 665 82 82